

Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus

Toimintakertomus 2009

Toimintakertomus 2009 on ilmestynyt vain verkkoversiona:
www.hel2.fi/ymk/vk2009

Ulkoasun suunnittelu ja toteutus: Vesa Kattilakoski

Tekstin ja kuvien toimitus:
Triina Kiviniemi, Matti Miinalainen ja Johanna Joutsiniemi

ISBN 978-952-223-649-4

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
PL 500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Helsinginkatu 24
puh. * (09) 310 1635

ymk@hel.fi
etunimi.sukunimi@hel.fi
www.hel.fi/ymk

Sisällysluettelo

Ympäristöjohtajan katsaus	5
Miljödirektörens översikt	6
Director General's Review	7
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	9
Organisaatio	9
Johtoryhmä	9
Ympäristölautakunta	9
Ympäristökeskuksen vuosi 2009	10
Översikt över år 2009	12
Year 2009 in review	13
Tavoitteet	15
Sitovat toiminnalliset tavoitteet	15
Muut toiminnalliset tavoitteet	15
Omat ympäristötavoitteet.....	16
Tehtävämme	16
Asumisterveys.....	16
Kosteus- ja homevauriot	16
Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta	17
Elintarvikehuoneistot.....	17
Elintarvikevalvonta	17
Ruokamyrkytykset.....	18
Talousvesi	18
Hygienihuoneistot	18
Tupakkalain valvonta	18
Eläinten hyvinvointi ja terveys.....	19
Eläinlääkintähuolto.....	19
Löytöeläimet	19
Eläinsuojelutarkastukset	19
Eläintaudit.....	19
Eläinten vienti ja tuonti	19
Ilma ja ilmastonmuutos.....	20
Savuhaitat.....	20
Ympäristöluvut	20
Helsingin Energian kehitysohjelma	20
Ilmanlaatu	20
Katupöly.....	21
Typpidioksidi.....	21
Vähäpäästöiset ajoneuvot.....	21
Autoton päivä.....	22
Ilmastoneuvonta	22
Yhteishankkeita ja sopimuksia	22
Julia2030-hanke	23
Harakan luontotalosta hiilidioksidineutraali.....	23
Luonto ja vedet.....	23
Biotooppikartoitus	23
Uudet luonnonsuojelualueet.....	23
Vanhankaupunginlahti	24
Vuosaari	24
Liitosalueet	24

Haltiala.....	25
Helsingin merialue ja jätevedet	25
Ruoppaukset ja kaasuputki.....	25
Itämerihaaste.....	26
Näsinoja-Tuomarinkylänoja.....	26
Kiinteistöjen jätevedet.....	27
Lumenkaato ja hulevedet.....	27
Uimarantavedet	27
Uima-allasvedet.....	28
Melu	28
Liikenteen meluhaitat.....	28
Hiljaiset alueet ja herkätkohteet	28
Meluilmoitukset.....	28
Konsertit ja tapahtumat	29
Yötöiden melu.....	29
Ravintolamelu.....	29
Melun aiheuttajan tiedotusvelvollisuus	30
Pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit	30
Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset.....	30
Maaperän kunnostushankkeet	30
Maamassojen hyödyntäminen	31
Pilaantuneiden maiden välivarastointi	31
Rekisteri pilaantuneista maista.....	31
Roskaantuminen.....	31
Kiinteistöjen ja yritysten jätehuolto	32
Öljysäiliöt	32
Sairaaloiden ja terveysasemien jätehuolto	32
Kemikaalit.....	32
Tuoteturvallisuus	32
Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi.....	33
Ympäristöjohtamisen vertaisarviointi.....	33
Kaupungin strategiaohjelman ympäristöasiat.....	33
Toimintasuunnitelmien toteutus alkoi	33
Kaupungin ympäristöraportti	33
Virastojen ympäristöjohtaminen	34
Yritysten ympäristöjohtamisen tuki.....	34
Hankintojen ympäristövaikutukset.....	34
Kestävä kehitys.....	34
Ekologinen rakentaminen.....	35
Ympäristötieto ja -vastuullisuus	35
Harakan luontokeskus	35
Luontokoulut.....	36
Saariseikkailut.....	36
Luontoretket.....	36
Kurssit ja leirit	36
Näyttelyt ja yleisötapahtumat	37
Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet.....	37
Ekotukitoiminta	37
Vuorovaikutus.....	38
Neuvonta.....	38
Näyttelyt	38

Helsingin ympäristöpalkinto	39
Viestintä	39
Asiakaskysely palveluista	39
Kansainväliset verkostot.....	40
Vuosi 2009 lukuina.....	42
Talous ja tuottavuus	42
Toiminta tilastoina	43
Ympäristökeskuksen henkilöstö 2004–2008	43
Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset.....	43
Ympäristövalvonta	44
Ympäristönsuojelu- ja tutkimus	45
Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2004–2009	46
Ympäristökeskuksen julkaisut 2009.....	46
Tiedotteet 2009	47
Kampanjat ja tapahtumat (joihin osallistuttuun tai jotka järjestettiin).....	49
Vierailijat.....	49

Ympäristöjohtajan katsaus

Kaupungin strategiaohjelmaan merkittäviä ympäristötavoitteita

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi keväällä 2009 kaupungin strategiaohjelman vuosille 2009–2012. Siinä linjataan alkaneen valtuustokauden keskeiset tavoitteet ja toimintatavat. Ympäristötoimen näkökulmasta strategiaohjelma sisältää merkittäviä ympäristöpainotuksia niin ilmastomuutoksen torjunnan, siihen sopeutumisen, kaupunkiliikenteen haittojen hallinnan kuin Itämeren suojelunkin aihepiireistä. Voikin hyvin sanoa, että ympäristötoimen oma strategia on hyvin sopusoinnussa kaupungin strategian kanssa. Strategiaohjelman toimeenpanopäätöksen mukaisesti tehtävä uusi ympäristöpolitiikka tulee vielä tarkemmin määrittelemään tulevaisuuden ympäristölinjauksia.

Strategiatyön pohjaksi toteutettiin jo edellisenä vuonna kaupungin kaksiosainen ympäristöjohtamisen arviointi. Rotterdamin kaupungin kanssa toteutettu vertaisarviointi toi esiin Helsingin vahvuuksia, mutta myös kehittämiskohteita. Keskeisenä johtopäätöksenä vertaisarviointi peräänkuulutti ”lisää kunnianhimoa” ympäristöpolitiikan tämänhetkisiin tavoitteisiin.

Kritiikistä huolimatta Helsinki pärjäsi kohtuullisen hyvin vuoden lopussa julkaistussa Economist Intelligence Unitin tekemässä ”Euroopan vihreä kaupunki”-selvityksessä, jossa verrattiin 30 eurooppalaisen kaupungin ympäristövaikutuksia. Helsinki sijoittui listalla seitsemänneksi mm. Kööpenhaminan, Oslon ja Tukholman jälkeen. Ympäristöpolitiikan saralla Helsinki kuitenkin oli jaetulla ensimmäisellä sijalla. Tulokseen, josta voimme olla ylpeitä, vaikutti varmaan eniten se tosiasia, että Helsinki ensimmäisenä eurooppalaisena pääkaupunkina sai aikanaan valmiiksi valtuuston päättämän kestävän kehityksen toimintaohjelman.

Miten ympäristötoimi sitten onnistui edistymään strategisissa tavoitteissaan vuoden aikana? Keskeisin onnistuminen oli ehkä juuri siinä, että nyt kaupungin strategiaohjelmaan sisältyy merkittäviä ympäristötavoitteita. Organisaatiossahan ei voi olla mitään varjostrategioita.

Vaikka alkuperäisen suunnitelman mukainen tavoite ilmastostrategian toteutussuunnitelmasta lykääntyikin, edistettiin ilmastotavoitteita osallistamalla eri projekteihin. Ilmasto- ja energianeuvonnan tehostamiseksi suunniteltu ilmasto-info-hanke eteni merkittävästi, kun työ- ja elinkeinoministeriö myönsi hankkeelle huomattavan käynnistämisyavustuksen. Myös ilmansuojeluohjelman toteutus eteni, kun mm. ehdotus ympäristövyöhykkeeksi ja vähäpäästöisten ajoneuvojen kriteereiksi ja pysäköintietuuksiksi saatiin valmiiksi.

Itämerihaasteen oli vuoden lopussa ottanut vastaan jo 165 toimijaa. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa tiivistyi edelleen. Helsingin yliopisto perusti maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaansa Itämeren suojelun ekonomian professuurin, joka täytetään vuonna 2010.

Ympäristökasvatuksen puolella menestykseksi on osoittautunut ekotukihenkilöhanke, joka on tähän mennessä ehtinyt kouluttaa jo 556 kaupungin työntekijää. Kaupungin ympäristönsuojelu ei voi olla rajoittunut pelkästään sen omaan toimintaan. Erittäin tärkeä päämäärä on verkostoitua paitsi kansalaisjärjestöjen, myös elinkeinoelämän kanssa. Em. kansainvälisen arvionkin mukaan Helsinki tarvitsee kaupunkiorganisaation ulkopuolisia kumppanuuksia mm. haasteellisten ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi. Varsin tervetullut avaus yritysmaailmaan on ns. Ekokompassihanke, joka tähtää pk-yritysten ympäristösuorituskyvyn parantamiseen Helsingin seudulla.

Ympäristöterveydenhuollossa jatkettiin suunnitelmallisen valvontajärjestelmän kehittämistä. Valvontaa jouduttiin edelleen kehittämään puutteellisin henkilöresurssein, jolloin kohteita jouduttiin priorisoimaan keskittymällä terveydellisen riskin perusteella tärkeimpiin kohteisiin. Myös yritysten omavalvonnan kehittäminen ja toimintaprosessien kehittäminen strategian mukaisesti entistä sujuvammiksi edelleen on ensiarvoisen tärkeää.

Taloudellisesti kulunut vuosi sujui suunnitellusti. Kiitän kaikkia Helsingin ympäristökeskuksen asiakkaita ja kumppaneita hyvästä yhteistyöstä kuluneena vuonna. Ympäristöasioiden painoarvo yh-

teiskunnallisessa päätöksenteossa on selkeästi kasvanut. Tämä antaa hyvät lähtökohdat vaikuttavuuden parantamiseen tulevina vuosina.

Pekka Kansanen

Miljödirektörens översikt

Helsingfors stadsfullmäktige godkände våren 2009 stadens strategiprogram för åren 2009–2012. I strategiprogrammet linjeras de centrala målen och verksamhetssätten för den påbörjade fullmäktigeperioden upp. Ur miljöväsandets synvinkel innehåller strategiprogrammet betydelsefulla miljöåtgärder såväl när det gäller bekämpning av klimatförändringen, anpassning till den, kontroll av olägenheter från stadstrafiken som skydd av Östersjön. Man kan med rätta säga att miljöväsandets egen strategi står i samklang med den. Den nya miljöpolitiken som ska följa strategiprogrammets verkställighetsbeslut kommer att bestämma de framtida miljöprinciperna närmare.

Som grund för strategiarbetet genomfördes redan i fjol en tvådelad evaluering av miljöledningen. Den jämförande utvärderingen som genomfördes med Rotterdam framhävde Helsingfors starka sidor men också utvecklingsobjekten. Som den centrala slutledningen efterlyste den jämförande utvärderingen "mera ambition" beträffande miljöpolitikens nuvarande mål.

Trots kritiken klarade sig Helsingfors rätt bra i utredningen "Europas gröna stad" som gjordes av Economist Intelligence Unit och publicerades i slutet av året. I utredningen jämfördes miljökonsekvenserna i 30 europeiska städer. Helsingfors placerade sig på sjunde plats på listan efter bl.a. Köpenhamn, Oslo och Stockholm. Beträffande miljöpolitiken var Helsingfors på delad första plats. På resultatet, som vi kan vara stolta över, inverkade säkerligen mest det faktum att Helsingfors som första europeiska huvudstad slutförde handlingsprogrammet för en hållbar utveckling som beslutats av fullmäktige.

Hur lyckades miljöväsandet framskrida i sina strategiska mål under året? Den kanske mest centrala framgången var precis att stadens strategiprogram nu innehåller betydande miljömål. I en organisation kan det ju inte finnas några skuggstrategier.

Även om målet för klimatstrategins genomförandeplan enligt den ursprungliga planen sköts upp, främjades klimatmålen genom att man deltog i olika projekt. Klimatinfoprojektet som planerats i syfte att effektivisera klimat- och energirådgivningen framskred betydligt när arbets- och näringsministeriet beviljade projektet ett avsevärt startbidrag. Genomförandet av luftskyddsprogrammet framskred också när bl.a. förslaget på miljözon och på kriterier och parkeringsförmåner för lågemissionsfordon färdigställdes.

Östersjöutmaningen hade vid utgången av året redan antagits av 165 aktörer. Samarbetet med andra aktörer intensifierades ytterligare. Helsingfors universitet inrättade i sin agrikulturförstvetenskapliga fakultet en professur i skydd av Östersjön som tillsätts 2010.

I fråga om miljöfostran har projektet som utbildar ekostödpersoner visat sig vara en framgång. I dagens läge har redan 556 anställda inom staden utbildats inom ramen för projektet. Stadens miljöskydd kan inte begränsas endast till den egna verksamheten. Ett mycket viktigt mål är att nätverka förutom med medborgarorganisationerna, också med näringslivet. Även enligt den ovan nämnda internationella evalueringen behöver Helsingfors partnerskap utanför stadsorganisationen bl.a. för att nå de utmanande klimat- och energimålen. En mycket välkommen öppning till företagsvärlden.

den är det s.k. Ekokompassprojektet som har som mål att förbättra små och medelstora företags miljöprestationsförmåga i Helsingforsregionen.

Inom miljöhälsovården vidareutvecklades det systematiska övervakningssystemet. Man tvingades vidareutveckla övervakningen med bristande personalresurser, vilket hade som följd att man var tvungen att prioritera genom att fokusera på de viktigaste objekten utgående från hälsorisker. Att göra företagens egenkontroll och handlingsprocesser ännu smidigare i enlighet med strategin är fortfarande av största vikt.

I ekonomiskt hänseende löpte det gångna året enligt planerna. Till sist vill jag tacka Helsingfors miljöcentrals alla kunder och samarbetspartner för ett gott samarbete under det gångna året. Miljöfrågornas betydelse i det samhälleliga beslutsfattandet har klart ökat. Detta skapar goda förutsättningar för att förbättra effektiviteten i framtiden.

Pekka Kansanen

Director General's Review

In the spring of 2009, Helsinki City Council adopted the city's strategic programme for 2009–2012. The programme outlines the fundamental objectives and modes of operation for the term of the Council. From the perspective of the environment office, the strategic programme stresses environmental matters in a number of significant areas, from the prevention of climate change and related adaptation issues to the management of disadvantages of urban traffic and the protection of the Baltic Sea. It is justified to say that the environment office's own strategy is in harmony with that of the Council. Future environmental policy outlines will be defined in more detail in the new environmental policy, to be prepared in compliance with the implementation decision of the strategic programme.

A two-part assessment of environmental management in the city was carried out during the previous year to serve as background material for the strategic work. The assessment, carried out as a peer review with the city of Rotterdam, emphasised some of Helsinki's strengths but also raised some areas for development. The peer review's fundamental conclusions stated that the current objectives of the environmental policies need to be "more ambitious".

Despite some criticism, Helsinki did fairly well in the "European Green City" rating conducted by the Economist Intelligence Unit, results of which were published at the end of the year. The environmental effects of 30 European cities were compared in the analysis. Helsinki ranked seventh, following Copenhagen, Oslo, Stockholm and other cities. In the category of environmental policy, however, Helsinki shared the first place with another city. The most significant factor contributing to this result which we can take great pride in was presumably the fact that Helsinki was the first European capital where a sustainable development policy was completed and adopted by the Council.

How well, then, did the environmental office succeed in advancing the strategic goals during the past year? The fact that the city's strategic programme came to contain significant environmental goals may well be one of the most significant achievements. No shadow strategies may exist in the organisation.

Among the goals of the original plan was the climate strategy's implementation plan, which had to be postponed, but the climate goals were nevertheless advanced through participation in various

projects. The Ilmasto.info (Climate.info) Project, aimed to improve the efficiency of guidance in climate and energy issues, was significantly promoted with the Ministry of Employment and the Economy's granting the project substantial start-up aid. The implementation of the air protection programme also took steps forward, with initiatives such as the completion of the proposal for environmental zones, the low-emission vehicle criteria and parking benefits.

A total of 165 actors had signed up for the Baltic Sea Challenge by the end of the year. Furthermore, there was increasingly more close ongoing co-operation with other partners. A new professorship for the Economics of Baltic Sea was established at the University of Helsinki's Faculty of Agriculture and Forestry and the professor will be appointed in 2010.

The eco-support person project has proved a success in the field of environmental education, as 556 members of city personnel have taken part in the training so far. The city's environmental protection efforts cannot be restricted to the city's own operations. Networking is an extremely important goal, not only with NGOs but also with business life. As indicated in the aforementioned international assessment, Helsinki needs partners outside the city organisation in order to attain the challenging climate and energy goals. A rather welcome move in the direction of business life is the Ecocompass Project, with the objective of improving the environmental performance of SMEs in the Helsinki Metropolitan area.

The development of the methodical supervisory system for environmental health care continued. The development of supervision had to be carried on with inadequate human resources, which means that targets had to be prioritised and focus placed on the most important ones, based on the assessment of health risk. In addition, the further improvement of businesses' self-control and the development of operational processes with the objective of increased fluency, as proposed in the strategy, remain top priorities.

From the financial perspective, the past year progressed according to the plans. Finally, I would like to thank all the customers and partners of the City of Helsinki's Environment Centre for successful co-operation during the past year. The importance of environmental matters in decision-making has clearly increased in significance. This is a good starting point for increasing our influence in the coming years.

Pekka Kansanen

Toiminta-ajatus, visio ja arvot

Toiminta-ajatus

- Ohjaamme ja motivoimme kaupunkilaisia ja yrityksiä ympäristövastuulliseen toimintaan.
- Huolehdimme asuin ympäristöstä, elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä lemmikki- ja hyötyeläinten hyvinvoinnista.
- Edistämme ympäristön ja luonnon huomioon ottamista päätöksenteossa.
- Ehkäisemme valvonta- ja asiantuntijavirastona ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Tuotamme ja välitämme tietoa ympäristöstä.

Visio 2010

- Elinympäristön tila on parantunut Helsingissä.
- Olemme keskeinen asiantuntija parhaiden ympäristöratkaisujen löytämisessä ja elintarvike-turvallisuuden edistämässä.
- Joutuisa ja laadukas palvelumme on tunnettua.
- Ympäristökeskus on vetovoimainen työpaikka.

Ympäristökeskuksen arvot

- Terveellinen ja ekologisesti kestävä ympäristö
- Asiakkaiden ja toistemme arvostaminen
- Asiantuntemus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
- Motivoitunut henkilöstö

Organisaatio

Ympäristökeskus kuuluu rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajan toimialaan. Vuonna 2009 apulaiskaupunginjohtajana toimi Pekka Sauri.

Johtoryhmä

ympäristöjohtaja Pekka Kansanen
ympäristövalvontapäällikkö Pertti Forss
ympäristöterveyspäällikkö Antti Pönkä
ympäristötutkimuspäällikkö Päivi Kippo-Edlund
hallintopäällikkö Jorma Nurro
johtava ympäristöneuvoja Johanna Joutsiniemi

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta kokoontui 17 kertaa ja teki 440 päätöstä.

Kaupunginvaltuusto nimesi uudet ympäristölautakunnan jäsenet tammikuussa. Ympäristölautakunnan uusille jäsenille, varajäsenille sekä kaupunginhallituksen edustajille järjestettiin perehdyttämisseminaari 23.–24.3. Haikon kartanossa.

Elokuussa lautakunta tutustui Helsingin vesialueiden tilaan sekä Harakan luontokeskukseen ennen syyskauden ensimmäistä kokoustaan. Lisäksi lautakunnalle järjestettiin syyskuussa yleisten töiden lautakunnan kanssa yhteinen metsäiltpäivä, jolloin tutustuttiin kävelykierroksella Haltialan aarni-alueeseen ja ennallistettuun metsään.

Jäsen

pj. Lea Saukkonen Kok.
Johanna Haapala Kok.
Juha Peltonen Kok.
vpj. Kati Vierikko Vihreät
Timo Pyhälähti Vihreät
Irma Marttila SDP
Tapani Salonen SDP
Anne Kettunen Keski.
Lauri Alhojärvi SKP

Varajäsen

Timo Korpela
Paula Kylä-Harakka
Jorma Karlstedt
Saara Ilkka
Petri Suninmäki
Romeo Pulli
Saija Jokela
Antero Alku
Marjaliisa Siira

Kaupunginhallituksen edustajat

Jan D. Oker-Blom
Mika Ebeling .

Lautakunnan sihteeri Pirjo Moberg

Ympäristökeskuksen vuosi 2009

Elintarvike- ja terveystarkastuksessa kiireinen vuosi

Elintarvikevalvonnassa tarkastuksia ja näytteenottoa suunnattiin sellaisiin huoneistoihin, joissa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Tarkastuksia tehtiin 3 004 ja näytteitä otettiin 2 875.

Ruokamyrkytys-epidemioita ja yksittäisiä epäilyjä selvitettiin yhteensä 225, joista isoja, yli viiden hengen epidemioita oli kahdeksan.

Helsingin Veden toimittaman talousveden laatua valvottiin 476 valvontanäytteellä. Talousvesi täytti hyvälle talousvedelle asetetut laatuvaatimukset.

Elintarvikehuoneistoista asuinhuoneistoihin aiheutuvia melu- ja hajuhaittoja koskevia yhteydenottoja tuli 89. Eniten meluhaittoja aiheuttivat ravintolat.

Tupakkalain uudistuksen myötä kaikki tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikat tulivat hyväksynnän piiriin. Tupakkalupapäätöksiä tehtiin noin 1 200 kappaletta.

Tuoteturvallisuustarkastuksia tehtiin 160 ja mm. liikuntakeskusten, uima-allastilojen, kartingkeskusten sekä kaikkien Helsingin uimarantojen turvallisuus tarkastettiin.

Vuoden aikana tehtiin 298 eläinsuojelutarkastusta, joista 68 %:ssa annettiin eläimen hoitoa koskevia määräyksiä tai ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Uimavesi oli hyvälaatuista ja sinilevämäärät pysyivät pieninä

Helsingin uimarannoilla vesi oli pääosin hyvälaatuista, ja sinilevien määrä pysyi suurimman osan kesää vähäisenä. Helsingin merialueilla havaittiin sinilevien pintaesiintymiä vain satunnaisesti. Myös uimahallien ja muiden yleisten uima-altaiden veden mikrobiologinen, fyysikaalinen ja kemiallinen laatu oli yleisesti ottaen hyvä.

Maaperää kunnostettiin 37 alueella

Ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmissa asetetut tarkastustavoitteet saavutettiin vaihtelevasti. Kokonaisuutena arvioiden suunnitelmallista valvontaa kyettiin toteuttamaan tyydyttävästi, kun tavoitteesta 711 tarkastusta tehtiin 575 (81 %).

Pilaantunutta maaperää kunnostettiin 37 alueella. Maaperää puhdistettiin kymmenessä asuinkäyttöön muuttettavassa kohteessa, 15 teollisuus- ja toimistokohteessa sekä 12 katu- tai puistoalueella. Pilaantuneita maita poistettiin noin 300 000 tonnia.

Kosteusvaurioita tutkittiin asunnoissa, kouluissa ja päiväkodeissa

Asunnontarkastuksen toimenpidepyyntöjen määrä pysyi edellisten vuosien tasolla (425 uutta tapausta). Koulujen ja päiväkotien osalta lisättiin suunnitelmallista valvontaa. Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 60. Kaksi vuotta toimineen kaupungin sisäilmaryhmän toiminnan puitteissa tehty yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien sisäilma-asiantuntijoiden kanssa selkeytti työnjakoa ja mm. yhdenmukaisti sisäilmaongelmien selvittämisessä käytettäviä tutkimusmenetelmiä.

Meluntorjunnassa tehostettiin yhteydenpitoa toiminnanharjoittajiin tavoitteena parantaa vireille tulevien ilmoitusten laatua ja sitä kautta parantaa myös päätösten laatua. Ilmoituksia tuli vireille vain hieman vähemmän kuin vuonna 2008. Vesiensuojelussa jatkettiin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen jätevesidokumentaation ja -järjestelmien tarkastamista.

Jätehuollossa tehtiin tarkastuksia laitoksiin, erityisenä kohteena olivat terveydenhoidon toimipisteet. Roskaantumistapauksia tutkittiin 90.

Jätevesien puhdistus tehokasta

Seurantatutkimuksen perusteella jätevesien puhdistus toimii tehokkaasti. Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien purkualueiden keskimääräiset kokonaisfosfori- ja typpipitoisuudet eivät eronneet vertailualueena toimineen Länsi-Tontun kokonaismääräistä. Helsingin edustan merialueen vedenlaatuun vaikuttaa voimakkaimmin jokivesien tuoma ravinnekuorma ja savisamennus.

Ilmanlaatu- ja meluongelmiin etsitään ratkaisuja

Ilmansuojelussa jouduttiin puuttumaan pienikiinteistöjen lämmityksestä aiheutuviin savuhaittoihin. Katupölyn takia huonontuneen ilmanlaadun vuoksi ympäristökeskus lähetti huhtikuussa rakennusvirastolle kaksi katujen kastelupyyntöä. Katupölyn vähentämistä kevätpuhdistuksen ja talvikunnossapidon avulla selvitettiin tutkimushankkeella. Liikenteen haittoja torjuttiin Ilmansuojelun toimintaohjelmassa ja Meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä.

Ympäristökasvatusta ja ympäristöasioiden hallintaa

Harakan luontokeskuksen järjestämiin tapahtumiin ja koulutuksiin osallistui yli 4 000 henkilöä. Harakan luontokouluun osallistui kaikkiaan 54 luokkaa, yhteensä 1093 oppilasta, opettajineen. Ympäristöasioiden huomioimista edistäviä ekotukihenkilöitä on jo yli 500 ja he toimivat 29 kaupungin virastossa tai tytäryhteisössä. Julia2030-hankkeessa ekotukitoimintaa laajennetaan Espooseen, Vantaalle, Kauniaisiin, Keravalle ja Kirkkonummelle. Ekokompassi-hanke vahvistaa pääkaupunkiseudun pienten ja keskisuurten yritysten ympäristöasioiden hallintaa ja ekotehokkuutta.

Helsingin ympäristöjohtaminen arvioitiin

Rotterdamin kaupungin kanssa tehty Helsingin ympäristöjohtamisen vertaisarviointi tuotti lukuisia kehittämissuhteita kaupungin ympäristöasioiden hallinnan parantamiseksi. Kaupungin ympäristöraportin (<http://www.hel2.fi/ymk/raportti08/>) mukaan hallintokuntien ympäristöohjelmatyö on piristynyt, ekotukitoiminta laajentunut sekä mm. paperinkulutus selvästi vähentynyt.

Översikt över år 2009

Ett hektiskt år i livsmedels- och hälsotillsynen

I livsmedelstillsynen riktades kontrollerna och provtagningen på lokaler där man hanterar lättförärliga livsmedel. Man genomförde 3 004 kontroller och tog 2 875 prov.

Sammanlagt 225 matförgiftningsepidemier och enskilda misstankar utreddes. Av dessa var åtta stora epidemier som rörde över fem personer.

Kvaliteten på hushållsvattnet som Helsingfors Vatten levererar övervakades med 476 kontrollprov. Hushållsvattnet uppfyllde de krav som ställs på ett gott hushållsvatten.

Sammanlagt 89 meddelanden om buller- eller luktolägenheter från livsmedelslokaler till bostadslägenheter togs emot. Mest bullerolägenheter orsakades av restauranger.

I och med reformen av tobakslagen kom samtliga detaljhandelsställen för tobaksprodukter att omfattas av godkännande. Cirka 1 200 beslut om tobakstillstånd fattades.

Man gjorde 160 stycken produktsäkerhetskontroller och granskade bland annat säkerheten på idrottscenter, bassängutrymmen, gokartcenter samt alla badstränder i Helsingfors.

Under året förrättades 298 djurskyddskontroller, varav 68 % resulterade i föreskrifter beträffande djurets skötsel eller brådskanie åtgärder för att säkerställa djurets välmående.

Badvattnet var av god kvalitet och mängderna av blågrönalger höll sig på låg nivå

På badstränderna i Helsingfors var vattnet huvudsakligen av god kvalitet och mängderna av blågrön alger höll sig på låg nivå största delen av sommaren. Även i Helsingfors havsområden observerades endast sporadiska ytförekomster av blågröna alger. Också i simhallar och andra allmänna simbassänger var vattnets mikrobiologiska, fysikaliska och kemiska kvalitet i allmänhet god.

Marken sanerades på 37 områden

Kontrollmålen i miljöskyddets och miljöhälsovårdens tillsynsplaner uppnåddes med varierande framgång. Utifrån en helhetsbedömning var genomförandet av systematisk tillsyn nöjaktigt: av målsättningen 711 kontroller utfördes 575 (81 %).

Förorenad mark sanerades på 37 områden. Av de sanerade områdena ska tio användas för boende, 15 för industri och kontor och 12 som gator och parker. Sammanlagt bortskaffades cirka 300 000 ton förorenad mark i Helsingfors.

Fuktskador undersöktes i bostäder, skolor och daghem

Antalet åtgärdsbegäran för bostadstillsyn höll sig på samma nivå som under tidigare år: 425 nya tillsynsobjekt. För skolornas och daghemmens del ökade man den systematiska tillsynen. Sammanlagt gjordes 60 kontroller enligt tillsynsplanen. Samarbetet mellan inomhusexperterna från stadens olika förvaltningar som gjordes inom ramen för den verksamhet som stadens grupp för inomhusluft bedriver, som nu har varit verksam i två år, skapade klarhet i arbetsfördelningen och enhetlighet i de undersökningsmetoder som används för utredning av problem med inomhusluften.

I bullerbekämpningen intensifierades kontakterna med verksamhetsutövarna med målet att förbättra kvaliteten på anmälningarna som anhängiggörs och därigenom även kvaliteten på besluten. Antalet anmälningar som anhängiggjordes var endast litet mindre än under år 2008. I vattenskyddet fortsatte man tillsynen av dokumentation och system i anslutning till avloppsvatten i fastigheter som är belägna utanför vattenverkets verksamhetsområde.

I avfallshanteringen förrättade man tillsynen av anstalter av olika hälsovårdens verksamhetsställen var särskilda tillsynsobjekt. Man undersökte 90 fall av nedskräpning.

Effektiv rening av avloppsvatten

Utgående från en uppföljningsundersökning fungerar reningen av avloppsvatten effektivt. De genomsnittliga totala halterna av fosfor och kväve i Helsingfors och Esbo utloppsområden för avloppsvatten avvek inte från de totala halterna i Västertokan, som utgjorde jämförelseområde. Vattenkvaliteten i havsområdet utanför Helsingfors påverkas mest av näringsämnesbelastningen som kommer med åvattnen och grumlighet på grund av lera.

Lösningar sökes på problemen med luftkvalitet och buller

I luftvården var man tvungen att ingripa i rökolägenheter som orsakas av småfastigheters uppvärmning. På grund av den försämrade luftkvaliteten till följd av gatudamm skickade miljöcentralen i april två begäran om spolning av gatorna till byggnadskontoret. Minskning av gatudammet med hjälp av vårrengöring och vinterunderhåll utreddes genom ett forskningsprojekt. Olägenheter på grund av trafiken bekämpades med hjälp av åtgärder som presenteras i Programmet för luftvårdsåtgärder och Handlingsplanen för bullerbekämpning.

Miljöfostran och hantering av miljöfrågor

I evenemang och kurser som ordnades av Stora Räntans Naturcentrum deltog över 4 000 personer. I Stora Räntans naturskola deltog allt som allt 54 klasser, sammanlagt 1093 elever med sina lärare.

Antalet ekostödpersoner som främjar beaktandet av miljöfrågor är redan över 500 och de är verkamma i 29 av stadens ämbetsverk eller dottersamfund. Inom ramen för projektet Julia2030 sprids ekostödverksamheten till Esbo, Vanda, Grankulla, Kervo och Kyrkslätt. Med projektet Ekokompassen stärks hanteringen av miljöfrågor och ekoeffektiviteten i huvudstadsregionens små och medelstora företag.

Helsingfors miljöledarskap utvärderades

Den jämförande utvärderingen av Helsingfors miljöledarskap som gjordes med staden Rotterdam gav ett flertal utvecklingsförslag för förbättring av stadens hantering av miljöfrågor. Enligt stadens miljörapport (<http://www.hel2.fi/ymk/raportti08/>) har förvaltningarnas arbete med miljöprogram livats upp, ekostödverksamheten blivit mer omfattande och bl.a. papperskonsumtionen minskat tydligt.

Year 2009 in review

Busy year for foodstuff and health control

In foodstuff control, inspections and sampling were targeted at premises where easily spoiled foodstuffs are handled. A total of 3,004 inspections were made, with 2,875 samples taken.

225 food poisoning epidemics and isolated suspected epidemics were analysed. Of these, 8 were large epidemics involving more than 5 people.

The quality of household water supplied by Helsingin Vesi was monitored through 476 samples. The household water met the quality requirements set for good household water.

89 contacts were received regarding noise and smell from food premises. Noise from restaurants was the most common subject for noise-related contacts.

With the new amendments to the Tobacco Act, all tobacco retail locations were subjected to an approval procedure. Some 1,200 tobacco permit decisions were made.

There were 160 product safety inspections, and the safety of fitness centres, swimming pool facilities, karting centres and all beaches in Helsinki, among others, was inspected.

During 2009, 298 animal protection inspections were executed. Of these, 68% resulted in giving orders concerning animal care or immediate action to ensure the well-being of animals.

Swimming water was of good quality, with the level of cyanobacteria remaining low

At the beaches in Helsinki, water was mainly of good quality, and the cyanobacteria count remained low for most of the summer. In Helsinki marine waters, floating cyanobacteria were observed occasionally. Generally, the microbiological, physical and chemical quality of water in swimming halls and other public pools was good.

Soil restoration in 37 areas

The inspection goals set in the environmental protection and environmental healthcare control plans were met with varying degrees of success. On the whole, the amount of systematic supervision was satisfactory, with 575 inspections out of the 711 planned (81%) were carried out.

Damaged soil was restored in 37 areas. Of these restored areas, 10 will be used for housing, 15 for industry and office properties and 12 as street or park areas. A total of ca. 300,000 tonnes of polluted soil was removed in Helsinki.

Homes, schools and daycare centres inspected for moisture damage

The number of procedure requests for building inspection remained at the level of previous years: 425 new locations were inspected. Systematic supervision was increased for schools and daycare centres. 60 inspections were executed in accordance to the control plan. Co-operation with the room air experts of the city's different administrative bodies within the framework of the room air workgroup, which has been in operation for two years now, made the division of tasks easier and streamlined the research methods used for the analysis of room air issues.

In noise abatement work, co-operation with entrepreneurs was sharpened, with the aim of improving the quality of notifications of work and, subsequently, the quality of decisions. The amount of reports decreased only slightly on 2008. In water protection work, the inspection of wastewater documentation and systems outside of the water utility's area of operation was continued.

Waste management concluded inspections at various plants, with special emphasis on healthcare offices. 90 cases of littering were inspected.

Effective wastewater purification

Based on follow-up research, wastewater purification is effective. The average total phosphorus and nitrogen contents in the wastewater discharge areas of the cities of Helsinki and Espoo did not differ from the total amounts at Länsi-Tonttu, the control area. The clay-turbidity and nutrient loads carried by rivers are the largest single influences on maritime water quality off Helsinki.

Solutions sought for air quality and noise problems

Air pollution prevention work faced issues concerning smoke from heating small buildings. In April, the Environment Centre submitted two requests to the Public Works Department for watering streets, as air quality had decreased due to street dust. A research project was launched to study the reduction of street dust by means of spring cleaning and winter maintenance. Procedures presented in the air quality action plan and the noise abatement action plan were utilised to combat problems caused by traffic.

Environmental education and management of environmental issues

Over 4,000 people participated in the events and training arranged at the Harakka nature centre. A total of 54 classes, amounting to 1,093 pupils and their teachers, participated in the Harakka nature school.

There are over 500 eco support persons, promoting the importance of environmental issues, in 29 of the city's offices or affiliates. With the help of the Julia2030 project, eco support activities reach Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava and Kirkkonummi. The Ekokompassi project strengthens the environmental management and eco-effectiveness of SMEs in the Helsinki metropolitan region.

Evaluation of environmental management in Helsinki

A peer review of environmental management in Helsinki, carried out with the City of Rotterdam, helped create several areas of improvement for the city's management of environmental issues. According to the city's environmental report, <http://www.hel2.fi/ymk/raportti08/>, cooperation between the administrative branches has improved in environmental issues, eco support activities have expanded and, for example, paper consumption has clearly dropped.

Tavoitteet

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

- Katupölyn hiukkasmäärä (PM₁₀) ei ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja vuonna 2009 (YMK:n ja HKR:n yhteinen tavoite).

Tavoite toteutui.

- Helsingin ilmastostrategian toteutus suunnitelma toimitetaan kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi 30.6.2009 mennessä.

Tavoite ei toteutunut.

Muut toiminnalliset tavoitteet

1. Asumisterveyteen liittyvistä toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistaan alle 250 vrk:ssa ja samalla toimenpidepyyntöjen jonotusaika lyhennetään alle kahteen kuukauteen.

Tavoite toteutui. Toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistiin alle 202 vrk:ssa ja jonotusaika lyheni yhteen kuukauteen.

2. Ympäristölupahakemuksista 80 % ratkaistaan alle 200 vrk:ssa

Tavoite toteutui. Hakemuksista 80 % ratkaistiin alle 134 vrk:ssa

3. Pilaantuneen maaperän puhdistamisilmoituksista 80 % ratkaistaan alle 75 vrk:ssa.

Tavoite toteutui. Ilmoituksista 80 % ratkaistiin alle 50 vrk:ssa.

4. Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia maksullisia elintarvikevalvontatarkastuksia tehdään 1 500 ja mikrobiologisia elintarvikenäytteitä otetaan 2 200

Tavoite toteutui osittain. Tarkastuksia tehtiin 1 415 kpl ja näytteitä otettiin 2 639 kpl

5. Eläinsuojelulain 24§:ssä tarkoitettua ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinpitoa harjoittavien pitopaikkojen eläinsuojelutarkastuksia suoritetaan 22 kpl.

Tavoite toteutui. Tarkastuksia suoritettiin 34 kpl.

Omat ympäristötavoitteet

Ympäristökeskuksen tavoitteena oli edelleen vähentää jätteiden määrää sekä sähkön, polttoaineen ja paperin kulutusta sekä edistää kestävästä liikkumisesta. Lisäksi pyrittiin vakiinnuttamaan viraston oma ekotukitoiminta ja tekemään toimintaa tunnetuksi.

Ympäristökeskuksen paperinkulutus pieneni edellisvuoteen nähden huomattavasti, peräti 14 % työntekijää kohti. Sen sijaan viraston omien autojen polttoaineen ominaiskulutus kääntyi lievään kasvuun monta vuotta kestäneen pienenemisen jälkeen.

Kestäviä liikkumistottumuksia edistettiin mm. parantamalla asiakkaiden pyöräpysäköintiä, järjestämällä CityCarClub:in käytöstä koulutusta ja selkiyttämällä viraston etätöiden periaatteita.

Tietokoneiden virransäästöautomaattikka Green Snapper otettiin käyttöön. Jätteiden lajittelu katselmoitiin eri yksiköissä, ja palkittiin ympäristöterveysyksikkö parhaiten jätteitä lajittelevana yksikkönä. Henkilöstölle järjestettiin nuukuusviikolla myös muuta jätteiden syntyyn ehkäisyyn liittyvää toimintaa, mm. ekologinen selkäreppu -aiheinen kilpailu.

Ympäristökeskuksen ekotukihenkilöiden tehtävänkuvat määriteltiin ja ekotukitoimintaa tehtiin tunnetuksi myös uusien työntekijöiden infossa ja yksiköiden kokouksissa.

Tehtävämme

Asumisterveys

Kosteus- ja homevauriot

Asuntojen kosteus- ja homevauriot työllistävät

Asunnontarkastuksia tehtiin kuntalaisten pyynnöstä terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Noin puoleen tarkastuspyynnöistä oli edelleen syynä epäily kosteus- ja homevauriosta. Lisäksi ilmanvaihdon puutteet, hajut, materiaalipäästöt, kylmyys ja melu aiheuttivat ongelmia. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annettiin korjauskehotuksia.

Syksyllä ympäristölautakunta antoi ensimmäisen parveketupakointikieltoa koskevan päätöksen. Asunnontarkastuspyyntöjen, tarkastusten ja ratkaistujen tapausten määrä pysyi edellisvuosien tasolla.

Kosteusvauriot ovat yleisiä myös päiväkodeissa ja kouluissa

Päivähoitotiloja, kouluja, muita oppilaitoksia, lastenkoteja ja vanhainkoteja koskevien tarkastuspyyntöjen aiheina olivat ensisijaisesti sisäilman laatu, erityisesti ilmanvaihdon puutteet, sekä kosteus- ja homevauriot. Uusia päiväkoteja ja kouluja koskevia ilmoituksia tuli edellisvuosia enemmän. Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin enemmän kuin edellisinä vuosina.

Kosteusvauriot ovat yleisiä myös päiväkodeissa ja kouluissa. Kulosaaren koulun yhteydessä oleva monitoimirakennus, jossa toimi päiväkotia, ala-aste ja kirjasto, jouduttiin syyskuussa sulkemaan ympäristökeskuksen mitattua siellä kohonneita mikrobipitoisuuksia. Sulkemispäätös tehtiin yhdessä ympäristökeskuksen ja eri toimijoiden kesken.

Kertomusvuonna julkaistiin tutkimus Oirekyselyt asuntojen PVC-muovimatoilla päällystettyjen betonilattioiden sisäilmahaittojen ratkaisijana. Sen mukaan oirekyselyillä voidaan löytää ja todentaa lattiarakenteen materiaali- ja pölypäästöistä aiheutuvia terveyshaittoja kerrostaloissa.

Metiäinen, P. Oirekyselyt asuntojen PVC-muovimatoilla päällystettyjen betonilattioiden sisäilmahaittojen ratkaisijana. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 9/2009. <http://hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta

Elintarvikehuoneistot

Yli 3 000 tarkastusta elintarvikehuoneistoihin

Elintarvikkeiden turvallisuus Suomessa on kansainvälisesti korkeatasoista. Elintarvikevalvonta perustuu yritysten omavalvontaan, jonka toimivuutta kuntien elintarvikevalvojat ja terveystarkastajat seuraavat. Ruoan turvallisuutta ja tuoreutta valvotaan seuraamalla elintarvikkeiden valmistusta, jakelua, tarjoilua ja myyntiä.

Elintarvikehuoneistoja koskevia tarkastuksia tehtiin 3 004, joista 1 415 oli suunnitelmallisia tarkastuksia. Omavalvonnan toteutumista ja elintarvikkeiden laatua seurattiin tarkastusten lisäksi myös mikrobiologisin näyttein. Niitä otettiin 2 983, joista 2 639 oli elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia näytteitä.

Elintarvikehuoneistojen hyväksymistä tai toimijan vaihtumista koskevia päätöksiä tehtiin 1 108, mikä oli samalla tasolla edellisvuoteen nähden. Laitosten elintarvikelain mukaisia uudelleen hyväksyntää koskevia hakemuksia käsiteltiin 24. Uudelleen hyväksymiskäsittelyn myötä laitokset tekivät merkittäviä korjauksia tuotantotiloissaan, mikä osaltaan parantaa elintarviketurvallisuutta.

Elintarvikehuoneistoja koskevia hallinnollisia pakkokeinoja kuten määräyksiä ja kieltoja annettiin 54, mikä on noin puolet edellisvuotta enemmän. Määräykset koskivat pääasiassa elintarvikehuoneistojen rakenteellisia ja toiminnallisia epäkohtia tai omavalvonnan laiminlyömistä. Elintarvikkeita koskevia kieltopäätöksiä tehtiin 16 ja useimmat niistä koskivat vanhentuneita tai merkitsemättömiä elintarvikkeita. Säädösten vastaiset elintarvikkeet poistettiin markkinoilta ja hävitettiin. Kahden elintarvikehuoneiston toiminta keskeytettiin ja kiellettiin vakavien elintarvikehygieniää koskevien epäkohtien vuoksi.

Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontaan liittyviä valituksia käsiteltiin 456

Elintarvikevalvonta ja terveystarkastajien työ olivat näkyvästi esillä heinä-elokuun aikana, kun julkisuudessa nousi kohu kauppojen tuoretiskien tuotteiden laadusta. Ympäristöterveysyksikkö otti loppuvuodessa näytteitä erityisesti vähittäismyymälöiden tuoretiskeillä myytävästä jauhelihasta ja marinoidusta lihasta.

Ympäristökeskus jatkoi EU:n alueelta Helsinkiin tuotavien eläinperäisten elintarvikkeiden valvontaa Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) toimeksiannosta. Ensisaapumistoimijoihin kohdistuneita tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 102 kappaletta. Yhdessä siipikarjanlihan maahantuontierässä todettiin terveydelle vaarallisia salmonellabakteereita. Erä poistettiin markkinoilta ja hylättiin.

Ympäristökeskus antoi aikaisempien vuosien tapaan lausuntoja uusista lainsäädäntöehdotuksista ja Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ohjeista. Ympäristökeskuksen asiantuntijoita osallistui muun muassa Eviran, Kuntaliiton ja Päivittäistavarakauppajärjestö (PTY) myymälöiden sähköistä omavalvonnan tarkastamista, elintarvikevalvonnan auditointia, valvontatulosten julkistamista ja ensisaapumisvalvontaa koskeviin työryhmiin.

Ympäristökeskus toteutti kesätapahtumissa tarjolla olevan ruoan laatua sekä täytettyjen sämpylöiden ja voileipien mikrobiologista laatua koskevat näyteprojektit.

Saarijärvi, P., Laine, K., Klemettilä-Kirjavainen, E. Voileipien mikrobiologinen laatu Helsingissä 2009. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 1/2010. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2010

Peltomaa, J., Klemettilä-Kirjavainen, E. Kebabin mikrobiologinen laatu Helsingissä vuonna 2008. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 8/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Ruokamyrkytykset

Yli 200 ruokamyrkytyspäilyä tutkittiin

Ympäristökeskus seuraa ruokamyrkytysten esiintymistä Helsingissä. Tavoitteena on ruokamyrkytys-epidemioiden nopea havaitseminen ja rajoittaminen.

Vuonna 2009 ympäristöterveysyksikössä selvitettiin ruokamyrkytys-epidemiaa ja yksittäisiä epäilyjä yhteensä 225, joista isoja yli viiden hengen epidemiaa oli kahdeksan.

Yhtään talousvedestä johtuvaa epidemiaepäilyä ei todettu. Yli viiden hengen ruokamyrkytys-epidemiaa kolme oli noroviruksen aiheuttamia, yksi *Clostridium perfringens* -bakteerin aiheuttama ja neljässä tapauksessa aiheuttaja jäi epäselväksi.

Talousvesi

Talousvesi ensiluokkaista

Ympäristökeskus valvoi Helsingin Veden toimittaman talousveden laatua sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaisesti. Määritykset koskivat sekä mikrobiologisia että kemiallisia laatuvaatimuksia ja -suosituksia.

Ympäristökeskuksen suunnitelman mukaisesti Metropolilab otti talousvedestä 456 valvontanäytettä ja 20 uusintanäytettä. Helsingin Veden valmistama talousvesi täytti hyvälle talousvedelle asetetut laatuvaatimukset.

Hygienihuoneistot

Uusista parturiliikkeistä, kampaamoista, kauneushoitoloista sekä solarium-, tatuointi- ja lävistysliikkeistä on tehtävä ilmoitus terveystarkastajalle. Ilmoituksia käsiteltiin 54 kappaletta. Lisäksi tarkastettiin mm. yksityistä terveydenhuoltoa harjoittavien toiminnanharjoittajien uudet tilat.

Tupakkalain valvonta

Uudistunut tupakkalaki työllisti

Tupakkavalvonnan keskeiset tehtävät liittyivät tupakan myynnin, tupakointikieltojen- ja rajoitusten sekä tupakan mainonnan valvontaan. Tupakkalain uudistuksen myötä kaikki tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikat tulivat hyväksynnän piiriin, mikä toi merkittävästi lisää valvonta- ja neuvonta-tehtäviä.

Hakemusprosessia ja toimintatapoja kehitettiin mm. käyttämällä sähköistä asiointia. Tupakkalupa-päätöksiä tehtiin noin 1 200 kappaletta. Tarkastuksia tehtiin mm. kohteisiin, joihin oli rakennettu erillinen tupakointitila sekä ravintolatupakoinnin sallineen siirtymäajan päätyttyä täysin savuttomiin ravintoloihin. Lisäksi tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten perusteella.

Ympäristökeskuksen henkilökuntaa oli asiantuntijoina mm. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston asettamassa tupakan vähittäismyyntilupien myöntämistä ja valvontaa koskevia toimia valmistelevassa työryhmässä.

Eläinten hyvinvointi ja terveys

Eläinlääkintähuolto

Edellisvuosien tapaan kaupunki osti lain edellyttämät eläinlääkintäpalvelut Yliopistolliselta eläinsairaualta. Eläinsairaalassa hoidettiin 10129 helsinkiläistä potilasta. 40 % potilaista oli päivystystapa-uksia

Löytöeläimet

Lähes 900 löytöeläintä sai hoitoa

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien yhteisessä löytöeläintalossa Viikissä hoidettiin 890 helsinkiläistä irrallaan tavattua tai huostaan otettua eläintä. Helsingin eläinsuojeluyhdistys (HESY) antoi uudelleensijoitusta tarvitseville eläimille jatkohoitoa sekä huolehti eläintenkuljetuksista.

Eläinsuojelutarkastukset

Eläinten huonoon kohteluun jouduttiin puuttumaan

Eläinsuojelutarkastuksia tehtiin 298, joista suurin osa (88 %) perustui ilmoituksiin, joita yksityiset ihmiset olivat tehneet eläinsuojelueläinlääkärille havaittuaan epäkohtia eläimen hoidossa ja pidossa. Tarkastuskohteista oli 54 % koiria, 30 % kissoja ja 16 % muita lemmikkieläimiä.

Lisäksi eläinsuojelueläinlääkäri tarkasti säännöllisesti eläinkaupat, tallit, navetat, eläinnäyttelyt ja -kilpailut ja muut kaupallisen eläintenpidon kohteet. Eläinkaupoissa havaitut puutteet koskivat lähinnä jyräjoiden häkkien kokoa tai pesäköppien puuttumista sekä akvaarioiden hoitoa. Tallien tarkastuksissa ja eläintapahtumissa ei havaittu vakavia epäkohtia.

Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa 68 %:ssa jouduttiin käyttämään eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä, kieltoja, kiiretoimenpiteitä tai muita toimenpiteitä. Tilapäisten tai pysyvien huostaanottojen osuus (60 %) kaikista toimenpiteistä oli edellisten vuosien tapaan korkea. Etenkin hylkäämisten suuri määrä lisäsi kiireellisiä toimenpiteitä. Yleisimpiä syitä määräyksiä antamiseen olivat puutteet eläinten perushoidossa. Yhteistyö sosiaaliviranomaisten ja poliisin kanssa jatkui tiiviinä.

Eläintaudit

Raivotautia ei todettu

Etenkin raivotautiepäilyjä ja eläinten puremia selvitettiin yhteistyössä hoitavien lääkäreiden ja läänineläinlääkäreiden kanssa. Raivotautia ei todettu.

Eläintautilain mukaisista toimenpiteistä ja menettelytavoista pidettiin yhteyttä kaupungin epidemiologisen yksikön, läänineläinlääkäreiden sekä Eviran kanssa.

Eläinten vienti ja tuonti

Eläinten vienti ja tuonti vilkasta

Ympäristökeskuksen eläinlääkärit tekivät yhteensä 29 eläinten vientiin ja kolme eläinten tuontilupiin liittyvää tarkastusta. Epäselvyyksiä eläinten tuonnissa oli selvästi aiempia vuosia enemmän

Tuontiepäselvyyksiin liittyen tehtiin 18 tarkastusta. Suurin osa tapauksista koski Virossa tuotuja koiria, joilla ei ollut rabiesrokotusta. Eläimen palauttamisesta lähtömaahan tai lopettamisesta tehtiin 13 päätöstä.

Ilma ja ilmastonmuutos

Savuhaitat

Savuhaitoista valituksia

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma kattoi erityyppisiä laitoksia elintarviketeollisuuslaitoksista pesuloihin ja voimalaitoksiin. Valvontasuunnitelma toteutettiin ilmansuojelun osalta aikataulun mukaisesti.

Pitkin vuotta oli vireillä savuhaittavalituksia. Niitä aiheutuu erityisesti vanhojen omakotitalojen kattoiloista, joissa palamisolosuhteet ovat heikot. Myös Hietaniemen vanhan krematoriuunun aiheuttama savuhaittaa koskeva valitus ja valtuustoaloite työllistivät.

Ympäristöluvat

Voimaloiden ympäristöluvat voimaan

Vaasan hallinto-oikeuden päätös Hanasaaren ja korkeimman hallinto-oikeuden päätös Salmisaaren kivihiiivoimaloiden ympäristöluvista tulivat voimaan vuoden lopulla.

Ympäristölautakunnan asioista antamat lausunnon oli otettu päätöksissä huomioon: ympäristöluviin sisällytettiin selkeät päästörajat poikkeustilanteille ja savukaasujen puhdistinlaitteiden toiminnalle, mikä helpottaa laitosten toiminnan tulevaa valvontaa.

Helsingin Energian kehitysohjelma

Puusta tulevaisuuden energianlähde

Ilmastonuojelun kannalta merkittävintä oli vuosia jatkunut vaikuttaminen Helsingin Energiaan suuntaan puunpolton edistämiseksi Helsingin energiantuotannossa.

Vuonna 2010 kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi tuleva Helsingin Energian kehitysohjelma sisältää puuenergian massiivisen käyttöönoton kaupungin kivihiiivoimaloissa ja Vuosaaren rakennettavan Hanasaaren voimalaitosta korvaavan monipolttoainevoimalaitoksen, jossa puukaasu on keskeinen polttoaine.

Ilmanlaatu

Ilmanlaadun äkilliseen heikkenemiseen varaudutaan

Ympäristökeskus osallistui YTV-alueen varautumissuunnitelman laatimiseen. Helsingin kaupungin varautumissuunnitelman ilman epäpuhtauksien äkilliseen kohoamiseen päivitys tehdään seudullisen suunnitelman laatimisen jälkeen.

Yhteistyössä YTV:n kanssa järjestettiin pienpolttokampanja ja joutokäyntikampanja sekä selvitettiin liikennetunneleiden ilmanlaatua.

Katupöly

Katupölyongelmaa ratkotaan kastelulla ja tutkimuksella

Ympäristökeskuksen sitovana toiminnallisena tavoitteena oli, ettei katupölyn (PM 10) määrä ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja. Tavoitteen saavuttamiseksi ympäristökeskus lähetti rakennusvirastolle katujen kastelupyynnöt kolmen tunnin kuluessa siitä, kun toimenpiteisiin veloitettavat ilmanlaatatiedot oli saatu. Katupölykauden alkamisesta tiedotettiin 20.3., ja toimenpidepyynnöt lähetettiin 16.4. ja 29.4. Katupölykausi päättyi toukokuun toisella viikolla.

Katupölytutkimusten loppuraportti julkaistiin ympäristökeskuksen julkaisusarjassa. Tutkimuksissa selvitettiin katupölyn vähentämistä kevätpuhdistuksen ja talvikunnossapidon avulla. Hankkeessa osallistuttiin myös EU:n ohjeen "Guidance on assessing the contribution of wintersanding and -salting" valmisteluun.

Kupiainen, K., Pirjola, L., Viinanen, J., Stojiljkovic, A., Malinen, A. Katupölyn päästöt ja torjunta. KAPU-hankkeen loppuraportti. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 13/2009.
<http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Typidioksidi

Typidioksidin raja-arvot ylittyivät

Typidioksidin raja-arvo on ylittynyt Helsingissä useina vuosina 2000-luvulla. Ongelmallisimpia paikkoja Helsingissä ovat vilkkaiden väylien varret sekä kantakaupungissa vilkasliikenteiset korkeiden rakennusten reunustamat kadut.

Ylitysten vuoksi on laadittu ilmansuojelun toimintaohjelmia. Tavoitteena on saada pitoisuudet alennettua pysyvästi raja-arvon alapuolelle. Tämä tavoite ei Helsingissä toteudu vuoteen 2010 mennessä, ja Helsinki aikoo hakea määräaikaan pidennystä EU-komissiolta.

Hengitettävien hiukkasten pitoisuuksille annettuja raja-arvoja ei ole ylitetty pääkaupunkiseudulla vuoden 2006 jälkeen.

Vähäpäästöiset ajoneuvot

Vähäpäästöisten ajoneuvojen suosimista ja ympäristövyöhykettä selvitetään

Vähäpäästöisten ajoneuvojen käyttöönoton selvittämistä jatkettiin. Ilmansuojelun toimintaohjelman toteuttamista koordinoiva ilmansuojelutyöryhmä hyväksyi 26.1.2009 ehdotuksen vähäpäästöisyyden edistämiseksi ja ympäristövyöhykkeen perustamiseksi. Ehdotusta esiteltiin seminaarissa 11.9., ja ehdotuksesta koottiin syksyn aikana lausunnot ja yleisöpalautetta.

Ympäristökeskuksen edustaja osallistui liikenne- ja viestintäministeriön ruuhkamaksuselvityksen sekä Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ) ja sen vaikutusten arvioinnin valmisteluun. Ympäristökeskus valmisteli ilmansuojelutyöryhmälle ehdotuksen kaupungin henkilökunnan pysäköintipaikkojen muuttamisesta maksullisiksi.

Autoton päivä

Autotonta päivää vietettiin kymmenettä kertaa

Ympäristökeskus osallistui Liikkujan viikon näyttelyyn 16.–22.9., seminaariin ja Autottoman päivän tapahtumaan. Muille virastoille ja laitoksille järjestettiin taloudellisen ajotavan koulutukseen tutustuminen ja niitä neuvottiin liikkumissuunnitelman tekemisessä.

Helsingin ympäristön tila -teemakatsaus 2/2009. Liikenteen nykytila ja tulevaisuus Helsingissä.
<http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > Oppaat ja esitteet > Ympäristöoppaat ja ympäristön tila

Ilmastoneuvonta

Ilmastoneuvontaa pääkaupunkiseudun asukkaille

Vuoden aikana jatkettiin ilmasto-infon suunnittelua. Helsinkiin on suunniteltu neuvontakeskusta, joka tarjoaa kaupunkilaisille ja PK-yrityksille käytännön ohjeita, neuvoja ja tukea ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Keskuksen palvelut koskevat energiatehokkuutta ja energiansäästöä, liikkumisvalintoja, veden käyttöä ja jätevesien käsittelyä, jätteen synnyn ehkäisyä ja jäteneuvontaa sekä kulutuksen vähentämistä ja materiaalitehokkuutta. Nykyisin palvelut ovat hajallaan eri toimintayksiköissä. Suunnitteluun ovat osallistuneet Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit, eri toimialueista vastaavat kuntayhtymät ja Helsingin Energia.

Ympäristökeskuksen koordinoima hanke sai vuoden 2009 lopussa tukea kahdelle ensimmäiselle toimintavuodelle työvoima- ja elinkeinoministeriöltä.

Ympäristökeskukseen ilmastonsuojelun asiantuntijan virka

Kaupunginhallitus perusti ympäristökeskukseen ilmastonsuojelun asiantuntijan viran.

Ympäristökeskus osallistui energiansäästöviikon suunnitteluun ja toteutukseen.

Esite Helsingiläinen ja ilmastonmuutos – koska teollani on merkitystä. Helsingin ympäristön tila -teemakatsaus 2/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > Oppaat ja esitteet > Ympäristöoppaat ja ympäristön tila

Yhteishankkeita ja sopimuksia

Yhteishankkeita ja sopimuksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi

Toimintavuonna osallistuttiin useisiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja muutokseen varautumiseen liittyviin yhteishankkeisiin.

Geologian tutkimuskeskuksen koordinoiman laajan kolmivuotisen BaltCICA – Climate Change: Impacts, Costs and Adaptation in the Baltic Sea region EU-hankkeen tavoitteena on tutkia ja kehittää toimenpiteitä, joilla voidaan varautua ilmastonmuutoksen aiheuttamiin uhkiin kuten tulviin, meren pinnan nousuun ja veden laadun heikkenemiseen. Ympäristökeskus koordinoi Helsingin kaupunkia koskevaa osahanketta. Hankkeessa mm. valmistui syksyllä raportti pääkaupunkiseudun ilmastotiedoista ja -skenaarioista. Raportissa käsitellään ilmastonmuutoksen vaikutuksia pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun yhteisen sopeutumisstrategian suunnittelu aloitettiin.

Helsinki liittyi 7.1.2009 EU:n Kaupunginjohtajien ilmastopöytäkirjaan (Covenant of Mayors), jonka toteuttamiseen kuuluu energiatehokkuuden toimintasuunnitelman laatiminen. Kaupungit ovat sitoutuneet vähentämään hiilidioksidipäästöjään 20 % vuoteen 2020 mennessä. Suunnitelma laaditaan COMBAT EU-hanke rinnalla. Hanke kuuluu Central Baltic INTERREG IV A -ohjelmaan ja siihen osallistuvat myös Tukholma, Tallinna ja Riika. Projektia toteuttavat Helsingissä rakennusvirasto ja ympäristökeskus.

Ympäristökeskus osallistui maankäyttö- ja kiinteistötoimen apulaiskaupunginjohtajan perustamaan asumisen energiaverkostoon. Tavoitteena on laatia asumisen energiatehokkuussuunnitelma ja siihen liittyvät tontinluovutusehdot.

Kaupunginhallitukselle jätettiin aloite lentomatkojen kasvihuonekaasupäästöjen maksusta.

Julia2030-hanke

Julia2030-hankkeella ekotehokkuutta metropolialueelle

Ympäristökeskus osallistuu 2009–2011 YTV:n koordinoimaan EU Life + -hankeeseen Julia 2030. Tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä Helsingin metropolialueen kaupunkien toiminnassa ja edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Hankkeessa kehitetään työkaluja päästöjen laskentaan kaupunkien, kuntalaisten ja yritysten käyttöön sekä parannetaan ekotehokkuuden huomioon ottamista julkisissa hankinnoissa. Ekotukitoiminta käynnistetään Espoossa ja Vantaalla.

<http://www.hsy.fi/julia2030/Sivut/Julia2030etusivu.aspx>

Harakan luontotalosta hiilidioksidineutraali

Syksyllä laadittiin Harakan luontotalon energiaselvitys, jossa selvitettiin Harakan saarella sijaitsevien kiinteistöjen energiansäästö- ja uusiutuvan energian käytön mahdollisuuksia. Tavoitteena on hyödyntää paikallista uusiutuvaa energiaa kuten tuulta ja aurinkoa sekä lämpöpumppuja. Hiilidioksidineutraalia Harakan luontotaloa esiteltäisiin myös ympäristökasvatuksessa.

Luonto ja vedet

Biotooppikartoitus

Ympäristökeskus koordinoi Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman toimenpiteiden toteutusta. LUMO-ohjelman toteutus aloitettiin käynnistämällä kolmevuotinen Helsingin biotooppikartoitus, jonka tavoitteena on koko Helsingin kattavan biotooppikartan luominen.

Biotooppikarttaa voidaan hyödyntää kaavoitusta sekä luonnon hoitoa ja luonnonsuojelua suunniteltaessa. Vuonna 2009 selvitettiin sopivaa luokittelujärjestelmää Helsingin niittykasvillisuudelle yhdistämällä kasvillisuus- ja maaperätietoja sekä ilmakuva- ja kartta-aineistoja.

Uudet luonnonsuojelualueet

Uudenmaan ympäristökeskus rauhoitti 2009 kaksi uutta luonnonsuojelualuetta kaupungin esityksestä. Roosinmäki Heikinlaaksossa ja Itäniityn laakso Laajasalossa kuuluvat Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2008–2017 kohteisiin. Vantaanjoentörmälle laadittiin hoito- ja käyttösuunnitelmia ja kahden muun alueen suunnitelmaa päivitettiin.

Vanhankaupunginlahti

Vanhankaupunginlahdella hoitotyöt monipuolistavat linnustoa ja kasvilajistoa

Vanhankaupunginlahden rantaniityille ja Viikin pelloille kerääntyi syyskuussa suuria lintuparvia, joka kertoo rantaniityn onnistuneesta kunnostus- ja hoitotyöstä. Hoitoon kuuluu säännöllinen ruoikon niitto ja karjan laidunnus. Linnustoseurantaa koordinoi ympäristökeskus ja lahden hoitotöistä vastaa rakennusvirasto.

Vanhankaupunginlahden vesilintujen pesintä ei onnistunut vuonna 2009 yhtä hyvin kuin aiemmin. Alkukesän haudontavaiheessa meriveden nousu ja korkea aallokko tuhosi lintujen pesiä. Vesilintujen pesintämenestykseen vaikutti myös kesäkuun alun kylmä sadesää. Etelämyrsky kesäkuun puolivälissä lisäsi poikastappioita.

Vanhankaupungin lahden ruovikon umpeenkasvun kehityksestä ja Ruohokarin hoitoniityn kasvillisuuden kehittymistä tehtiin kartoitus. Laidunnuksen ja ruoikon niiton ansiosta kasvillisuus on kehittynyt niittymäisemmäksi ja kasvilajien määrä lisääntynyt.

Heinonen, M. Lammi, E. Vanhankaupunginlahden lintuveden kasvillisuuden seuranta 2008–2009. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 14/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Vuosaari

Vuosaaren sataman rakentamisella ei merkittäviä vaikutuksia alueen linnustoon

Tutkimusta Vuosaaren sataman rakentamisen vaikutuksista lähialueen linnustoon jatkettiin vuonna 2009. Tulosten mukaan Vuosaaren sataman rakentaminen ei todennäköisesti ole vähentänyt uhanalaisten tai direktiivilajien parimääriä Natura-alueella, vaan joidenkin lajien väheneminen voi olla sattuman tai usean eri tekijän summa.

Yrjölä, R. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2008. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 6/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Saaristolintulaskenta toteutettiin vakiintuneeseen tapaan, ja laaja aiempien vuosien aineisto tallennettiin sähköiseen muotoon Luonnontieteellisessä keskusmuseossa.

Liitosalueet

Liitosalueella luontoselvityksiä

Östersundomin liitosalueen luontoselvityksiä jatkettiin kaupunkisuunnitteluviraston kanssa sovitun työnjaon mukaisesti. Vuonna 2009 selvitettiin Mustavuoren-Östersundomin Natura-alueen luontotyytit, liitosalueen ekologisia yhteyksiä sekä linnustoa.

Haltiala

Haltialassa ennallistetaan lehtokorpea

Ennallistamisen vaikutuksia Haltialan lehtokorven luontoon tutkittiin ympäristökeskuksen ja rakennusviraston rahoittamalla seurantatutkimuksella. Tutkimuksen perusteella ennallistuminen etenee hitaasti toivottuun suuntaan.

Helsingin merialue ja jätevedet

Helsingin merialueet välttyivät laajoilta sinileväkukinnoilta

Kesä 2009 oli levämääriltään tavanomainen Helsingin ulko- ja sisäsaaristossa. Helsingin merialueilla oli vain satunnaisesti sinilevien vaatimattomia pintaesiintymiä, ja rannoille kerääntyi sinilevää ainoastaan yksittäisinä päivinä. Myrkyllistä sinilevää ei juuri tavattu.

Jäteveden puhdistus toimii tehokkaasti

Merkittävin vesistötutkimushanke oli Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien vesistövaikutusten yhteistarkkailu, jossa seurattiin jätevesien aiheuttaman kuormituksen vaikutuksia.

Jätevesien purkualueiden keskimääräiset kokonaisfosfori- ja typpipitoisuudet eivät eronneet vertailualueena toimivan Länsi-Tontun kokonaismääräistä. Pintakerroksen kokonaisfosforipitoisuudet kehittivät pitkän ajan keskiarvojen mukaisesti eivätkä purkualueiden keskimääräiset kokonaisfosforipitoisuudet eronneet vertailualueesta.

Vesistövaikutusten yhteistarkkailun yhteydessä selvitettiin vedenlaadun alueellista jakaumaa sekä jätevesien leviämistä purkualueiden läheisyydessä. Tutkimuksen perusteella Helsingin edustan merialueen vedenlaatuun vaikuttaa voimakkaimmin jokivesien tuoma ravinnekuorma ja savisamennus. Helsingin jätevesien vaikutusalue jäi varsin pieneksi.

Kajaste, I., Muurinen, J., Räsänen, M., Vahtera, E., Pääkkönen, J.-P. Helsingin ja Espoon merialueen tila vuonna 2008. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 6/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Töölönlahden veden laatu parantunut

Töölönlahden perinteisen kuutamouinnin yhteydessä elokuussa ympäristökeskus julkisti lahden veden hygieenisen laadun olevan erinomaista. Saadut tulokset ylittävät EU:n uimarannoille asettamat hygieniatavoitteet reippaasti. Lahden rehevyyttä ylläpitää kuitenkin voimakas sisäinen ravinnekuormitus.

Varsinaiseksi uimarannaksi Töölönlahdesta ei ole, koska monien metrien paksuiseen pohjakerrokseen kätkeytyy ympäristölle haitallisia aineita sekä romua.

Ruoppaukset ja kaasuputki

Lausuntoja ruoppauksista ja Itämeren kaasuputkesta

Vesiensuojelulausuntoja annettiin pääasiassa vesilain mukaisista merialueen ruoppaus- ja täyttöhakemuksista, vesijohtojen ja viemäreiden rakentamisesta merialueelle sekä hakemuksista väylä-

linjausten muuttamiseksi. Ympäristölautakunta antoi lausunnot 19 hakemusasiasta ja käsitteli 14 päätösasiaa.

Keskeisimpiä yksittäisiä asioita olivat mm. Itämeren kaasuputkeen liittyvät lausunnot sekä vesijoh-
tojen ja viemäreiden rakentaminen Helsingin edustan saariin. Säädöksiin liittyen annettiin lausun-
not ehdotuksesta tulvariskien hallintalaiksi sekä Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen uusimi-
sesta.

Itämerihaaste

Itämerihaasteen on ottanut vastaan jo yli 160 toimijaa

Turun ja Helsingin kaupunkien vuonna 2007 esittämään haasteeseen Itämeren pelastamiseksi oli
vuoden 2009 loppuun mennessä vastannut yli 160 toimijaa, joista 68 on jo laatinut oman toimenpi-
deohjelmansa.

Suomessa uusia haasteen vastaanottaneita tahoja olivat vuonna 2009 eräät suuryritykset, pk-
yritykset, yhdistykset, oppilaitokset ja valtion- ja aluehallinnon toimijat. Haaste on saanut näkyvyyt-
tä julkisuudessa sekä suoraan että haastettujen organisaatioiden omien julkaisujen ja verkkosivu-
jen kautta.

Ympäristökeskus koordinoi Helsingin kaupungin oman toimenpideohjelman toteutusta ja seuran-
taa. Ympäristökeskus järjesti Itämerihaastekampanjan etenemistä sekä kaupungin sisäisiä että
valtakunnallisia seminaareja.

Itämeren suojelun ekonomian lahjoitusprofessori perustetaan kesäkuussa 2010 Helsingin yliopis-
ton maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan.

<http://www.itamerihaaste.net/>

Näsinoja-Tuomarinkylänoja

Näsinoja-Tuomarinkylänoja tehotarkkailussa

Näsinoja-Tuomarinkylänoja virtaa Paloheinän ja Haltiavuoren metsäalueilta Haltialan peltojen si-
vuitse Vantaanjokeen. Kesäkuussa käynnistettiin seurantaprojekti, jossa halutaan saada tietoa
puroveden kuljettamista ravinteista, kiintoaineesta ja veden laadun vaihteluista eri virtaamatilan-
teissa.

Tutkimuksessa käytetään perinteisten vesinäytteiden lisäksi jatkuvatoimista mittalaitetta. Mittalaitte
rekisteröi kymmenen minuutin välein puroveden happamuuden, sameuden, sähkönjohtavuusarvon
sekä lämpötilan. Tutkimuksen osana valmistuu Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen pro gra-
du vuonna 2010.

Ympäristökeskus ottaa säännöllisesti vesinäytteitä myös 24 muusta Helsingin purosta veden laa-
dun seuraamiseksi.

Kiinteistöjen jätevedet

Jätevesiviemäriin kuulumattomien kiinteistöjen tarkastuksia jatkettiin

Ympäristökeskus käsitteli myös vesihuoltolain mukaisia vapautushakemuksia, antoi lausuntoja viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen jätevesien käsittelystä sekä tarkasti valitusten perusteella vesistöjä ja jätevesikohteita. Lisäksi tärkeillä pohjavesialueilla seurattiin useissa koh-teissa rakentamisen vaikutusta pohjaveteen.

Tärkein yksittäinen hanke oli Laajasalon ja Vartiosaaren kaupunginosien jätevesiviemäriin liittymät-
tömien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien tarkastaminen. Sen yhteydessä kiinteistöjen omistajia
myös ohjattiin ja neuvottiin jätevesiasioissa. Toimintavuonna tarkastettiin 102 jätevesiviemäriin
liittymätöntä kiinteistöä.

Lumenkaato ja hulevedet

Lumenkaatoa ja hulevesien ohjailua selvitettiin

Ympäristökeskus selvitti lumenkaatoasiaa ja antoi kaupunginhallitukselle esityksensä lumenkaa-
don ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja lumenkaadon kehittämiseksi Helsingissä.

Ympäristökeskus on lisäksi osallistunut aktiivisesti Helsingin kaupungin hulevesistrategian toi-
meenpanoon ja strategian pilottihankkeeseen sekä Helsingin kaupungin tulvastrategian tekemi-
seen.

Uimarantavedet

Uimarantaveden laatu oli hyvä

Ympäristökeskus valvoi 28 yleisen uimarannan veden laatua. Näistä 27 rantaa ylläpiti liikuntaviras-
to ja yhtä Helsingin seurakuntayhtymä. Uimarannoista 13 on EU-uimarantoja eli rantoja, joilla arvi-
oidaan käyvän uimakauden (15.6–31.8.) aikana vähintään 100 uimaria päivässä.

Helsingin uimarantojen veden bakteriologinen laatu oli pääosin hyvä, kuten edellisvuonnakin. Ui-
marantavesinäytteitä otettiin 144.

Sinilevien määrä pysyi suurimman osan kesää vähäisenä, mutta heinäkuun lopussa sinileviä esiin-
tyi hetkellisesti muutamilla uimarannoilla runsaasti. Sinilevien massaesiintymiä ei kuitenkaan uima-
rannoilla havaittu.

Helsingin suurten yleisten uimarantojen hygieeniset olosuhteet ja siisteys olivat rannoilla pääasias-
sa hyvin hoidettu. Uinninvalvonta oli järjestetty 15 uimarannalla.

Hakkarainen, T., Kivikoski, L., Pönkä, A. Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2009.
Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 15/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut >
2009

Automaattiset sinileväasemat mittaavat veden sinilevien määrää tunnin välein Hietarannan, Munk-
kiniemen ja Aurinkolahden uimarannoilta. Lisätietoja sinileväasemista www.luodedata.fi/hki

Uima-allasvedet

Uima-allasvedet hyvälaatuisia

Ympäristökeskus valvoi myös yleisten uimahallien, maauimaloiden ja muiden yleisten uima-allastilojen uimaveden laatua. Helsingissä on yhteensä 13 uimahallia, kaksi maauimalaa sekä 43 muuta uima-allaskohdetta kuten hotelleja, kouluja ja kuntoutuslaitoksia.

Allasveden laatua valvottiin säännöllisellä näytteenotolla (986 näytettä) sekä tarkastuksin (40 kpl). Uimahallien ja muiden yleisten uima-allastilojen uimaveden mikrobiologinen, fysikaalinen ja kemiallinen laatu oli yleisesti ottaen hyvä.

Melu

Liikenteen meluhaitat

Liikenteen meluhaittoja torjutaan suunnitelmien mukaisesti

Ympäristökeskus toteutti muiden hallintokuntien kanssa Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelmaa. Ilmansuojelun toimintaohjelmassa ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa on yhteisiä toimenpiteitä, joilla pyritään liikenteen haittojen vähentämiseen.

Vuonna 2009 valmistuivat kohteiden priorisointiesitykset sekä katuverkon melusteistä että melua vaimentavien päällysteiden käytöstä Helsingin kaupungin katuverkossa ja Julkisivun äänieristys, mittauksia ja parannustoimia -raportti.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat kaupunkisuunnitteluviraston asiantuntijoiden kanssa maankäyttösuunnitelmien ympäristövaikutusten selvittämiseen ja arviointiin sekä hyvien suunnitteluratkaisujen kehittämiseen. Yleisimmät ongelmat koskivat liikenteen haittoja ja niiden torjumista.

Hiljaiset alueet ja herkät kohteet

Hiljaiset alueet ja herkät kohteet selvitysten kohteina

Hiljaisten alueiden selvittämistä jatkettiin ja järjestettiin muille virastoille seminaari aiheesta. Ympäristökeskus järjesti yhteistyövirastoille myös koulutustilaisuuden Melu ja tärinä maankäytön suunnittelussa. Vuoden lopussa valmistui raportti Helsingin hiljaisia alueita koskevasta asukaskyselystä.

Ympäristökeskus selvitti ns. herkkiin kohteisiin kuuluvien päiväkotien, leikkipuistojen ja -kenttien, koulujen, vahainkotien ja sairaaloiden ilmanlaatu- ja melutilannetta. Vilkkaan liikenteen läheisyydessä tutkittiin 98 kohdetta, joista ilmanlaatu- ja melutilanteeltaan huonoimmille esitettiin parannustoimenpiteitä ja suosituksia altistumisen vähentämiseksi.

Pitkänen, E., Haahla, A. Herkkien kohteiden ilmanlaatu ja melutilanne. Päiväkodit, leikkipuistot ja -kentät, koulut, vanhainkodit ja sairaalat. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 11/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Meluilmoitukset

Meluilmoituksia tehtiin edellisvuotta vähemmän

Lainmukaisista ilmoituksista tilapäistä erityisen häiritsevää melua aiheuttavia toiminnoista tehtiin 172 päätöstä, mikä on 42 edellisvuotta vähemmän. Ilmoituksista noin 60 % koski rakentamista, kuten louhintaa, paalutusta ja murskausta.

Taantuma näkyi ennako-odotuksia vähemmän meluilmoitusten määrässä.

Konsertit ja tapahtumat

Madonna Jätkäsaarella, Suvilahdesta uusi tapahtumakeskus

Vuonna 2009 oli runsaasti tapahtumia. Poikkeuksellisen suuria tapahtumia olivat Madonnan konsertti Jätkäsaarella ja Malmin lentokentällä järjestetty lentonäytöstapahtuma. Myös Olympiastadionin AC/DC:n konsertti oli meluntorjunnan kannalta merkittävä tapahtuma. Edellisvuosien tapaan Kaisaniemen puistossa pidettiin monipäiväisiä festivaaleja, mm. Tuska ja Maailma kylässä.

Suvilahden voimala-alue kasvoi suureksi tapahtuma-areenaksi. Esimerkiksi monipäiväinen FLOW-festivaali kaksinkertaisti yleisömäärän edelliseen vuoteen nähden. Pienimuotoisia ulkoilmatapahtumia oli Narinkkatorilla ja Lasipalatsin aukiolla lähes jokaisena kesäviikonloppuna.

Myöhäiseen iltaan kestävien, lähellä asuinrakennuksia järjestettävien konserttien meluhaittoja vähennettiin yhteistyössä järjestäjien kanssa. Tarvittaessa rajoitettiin äänitasoja ja konserttien päätyymisaikaa.

Konserttien melua valvottiin mittauksin. Asetetuissa melutasoissa pysyttiin joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Asukkaita häiritsi erityisesti klo 22.00 jälkeen kestävät suur tapahtumat sekä poikkeuksellista melua aiheuttanut Malmin lentokentän hävittäjäntonäytös.

Yötöiden melu

Yötöiden melu valvotti asukkaita

Suurinta meluhaittaa asukkaille aiheutui töistä, jotka oli pakottavista syistä tehtävä yöaikaan, esimerkiksi raitiokiskotyöt ja kaukojäähdytystyöt. Valvonnan kannalta erityisen haasteellisia olivat sellaiset yötyökohteet, jotka sijaitsivat asuntojen tai muiden herkkien kohteiden välittömässä läheisyydessä.

Yöllistä melua pyrittiin torjumaan mm. määräyksillä tiedottamisesta, melusomittauksista ja välipäivien pitämisestä yötöiden suhteen. Meluhaittojen torjumiseksi tähdennettiin rakentajille, että naapureita tulee informoida ja työajoista tulee sopia ennakkoon koulujen, päiväkotien, sairaaloiden ja muiden vastaavien kanssa.

Suuria rakennushankkeita olivat mm. musiikkitalon työmaa ja Tilkka–Pasila–Käpylä yhteiskäyttö-tunnelin rakentaminen. Lisäksi länsimetron rakentaminen alkoi joulukuussa Ruoholahdesta.

Ravintolamelu

Ravintolamelusta eniten valituksia kantakaupungista

Elintarvikehuoneistoista asuntoihin kantautuvasta melusta valitettiin ympäristökeskukseen aikaisempien vuosien tapaan. Merkittävimpiä melun aiheuttajia olivat kantakaupungin alueella taloyhtiöiden kivijalassa sijaitsevat pienet ja keskisuuret anniskeluravintolat, joiden toimintaan oleellisesti kuuluva musiikki häiritsi helsinkiläisten yöunta.

Pahimmat meluhaitat aiheutuivat ravintoloista, joissa soitettiin elävää musiikkia. Muita toimenpiteiden johtaneita valitusten syitä olivat elintarvikehuoneistojen ilmanvaihdosta, tavarakuljetuksista ja siivouksesta aiheutuva melu.

Elintarvikehuoneistoista aiheutuvia melu ja -hajuhaittoja koskevia tarkastuksia tehtiin 46 kappaletta. Noin kaksi kolmasosaa meluvalituksista koski ravintoloita ja loput muita elintarvikehuoneistoja.

Meluhaitat todettiin ympäristökeskuksen tekemin melumittauksin. Useimmissa tapauksissa mittausten tulokset ylittivät sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjeet asuinhuoneistoissa sallittavalle melulle, jonka perusteella tilanteesta riippuen ravintolan toimijaa tai taloyhtiötä pyydettiin ryhtymään toimenpiteisiin meluhaitan poistamiseksi.

Melun aiheuttajan tiedotusvelvollisuus

Merkittävä rakentamisen meluntorjuntaan liittyvä asia vuonna 2009 oli ympäristönsuojelumääräysten 23 §:n muuttaminen.

Nyt melun aiheuttajan on tiedotettava melun vaikutuspiirissä oleville asukkaille, hoito- ja oppilaitoksille sekä muille sellaisille kohteille, joille työstä saattaa aiheutua haittaa tai häiriötä, kaikista erityisen häiritsevää melua aiheuttavista töistä. Lisäksi melun aiheuttajan tulee nyt myös neuvotella riittävästä melun- ja tärinätorjunnasta herkkien kohteiden kuten hoito- ja oppilaitosten sekä kirkollisten laitosten kanssa.

Aikaisemmin vain meluilmoitusvelvollisten tuli tiedottaa ja neuvotella. Näin esimerkiksi 20 päivää kestäneestä louhinnasta ei tarvinnut tiedottaa naapureille eikä neuvotella melun- ja tärinätorjunnasta heidän kanssaan, vaikka kohteen naapurissa olisi sijainnut erityisen herkkä kohde, esimerkiksi päiväkotia tai kirkko.

Pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit

Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset

Ympäristölautakunta käsitteli kolme pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevaa ympäristölupahakemusta ja antoi Uudenmaan ympäristökeskukselle kolme lausuntoa maaperän puhdistamista tai pilaantuneen maan hyötykäyttöä koskevasta ympäristölupahakemuksesta. Ympäristökeskus teki lisäksi 21 maaperän puhdistamispäätöstä.

Pilaantuneen maan tutkimus- tai puhdistustyömaille tehtiin yli 500 tarkastusta. Tarkastuksien avulla valvottiin päätösten määräyksiä noudattamista. Havaitut, vähäiset puutteet korjattiin välittömästi.

Maaperän kunnostushankkeet

Mittavia maaperän kunnostushankkeita mm. Suvilahdessa ja Jätkäsaarella

Merkittävimpiä kunnostuskohteita olivat entisen kaasulaitoksen alue Suvilahdessa, satamakäytöstä vapautuneiden Jätkäsaaren ja Sörnäisten alueet, öljysatamakäytöstä poistuva alue Laajasalossa sekä VR:n Vallilassa sijainneen konepaja-alueen lounaisosassa. Suuria kunnostuksia tehtiin myös muilla yksityisillä, aikaisemman teollisen toiminnan pilaamilla kiinteistöillä.

Myllypuron entisen kaatopaikka-alueen kunnostustyöt jatkuivat

Vuonna 2003 aloitettiin kunnostus Myllypuron entisellä kaatopaikan alueella, johon rakennettiin virkistyskäyttöön osoitettu kartiomäki reuna-alueilta kaivetuihin jätteisiin ja pilaantuneesta maasta. Vuonna 2009 rakennettiin kartion päälle tiivistekerros. Virkistysaluekartiolle rakennetaan kasvukerros vuonna 2010.

Vuonna 2007 annettu valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista muutti arviointikäytäntöä siten, että nykyisin painotetaan riskien tunnistamista ja riittäviä riskienhallintatoimia pitoisuusvertailun sijaan.

Maamassojen hyödyntäminen

Maamassoja hyödynnettiin yhä enemmän maanrakennuskohteissa

Maaperää puhdistettiin yleensä kaivamalla likaiset maat muualle asianmukaisesti käsiteltäväksi. Käsitteilyyn tai loppusijoitukseen siirrettiin yhteensä noin 300 000 pilaantunutta maata.

Riskinarvioperusteisissa kunnostusratkaisuissa on maaperää puhdistettu kaivamisen sijaan yhä enemmän esimerkiksi eristämällä pilaantuneita maita 0,5–1 metrin paksuisen eristekerroksen tai -rakenteen alle sekä ohjaamalla maaperästä haihtuvia kaasumaisia haitta-aineita puhdistukseen putkirakenteissa.

Pilaantuneiden massojen hyötykäyttö maanrakennuskohteissa varsinkin kaivupaikkansa läheisyydessä on lisääntynyt. Kaivetuista maista noin 60 % käytettiin hyväksi joko täytöissä rakennusalueilla tai kaatopaikalla.

Pilaantuneiden maiden välivarastointi

Pilaantuneita maita välivarastointiin Jätkäsaarella ja Kalasatamassa

Rakennuspalvelun hallitsemien pilaantuneen maan käsittelyalueiden toiminta on vähentynyt. Kyläsaarella käsiteltiin lähinnä Arabianrannan työmaan massoja enää noin 10 000 tonnia.

Kyläsaarenkatu 8:n kuivatusaltaiden, Vuosaaren välivarastokentän ja Vuosaaren pilaantuneiden maa-ainesten loppusijoitusalueen toiminta oli pysähdyksissä. Jätkäsaaren ja Kalasatamaan perustettiin uudet välivarastointialueet läheisten suurten kunnostustöiden alettua.

Rekisteri pilaantuneista maista

Rekisteriä mahdollisesti pilaantuneista maista täydennettiin

Ympäristökeskus tallensi vuonna 2008 ympäristöministeriön perustamaan maaperän tilan tietojärjestelmään tiedot 470 alueesta, joiden arvioidaan olevan mahdollisesti pilaantuneita. Rekisteriä on täydennetty viemällä sinne tiedot vuosina 1999–2000 annettujen puhdistamispäätösten mukaisesti kunnostetusta 128 alueesta. Rekisteriä päivitetään edelleen, ja rekisteriin päätyneiden alueiden maanomistajille tiedotetaan rekisteriotteella.

Roskaantuminen

Ympäristökeskus sai ilmoituksia roskaantuneista kohteista

Roskaantumista koskevia toimenpidepyyntöjä hoidettiin yhteensä 90. Eniten pyyntöjä tehtiin heinäkuussa (16).

Pyyntöjen keskimääräinen käsittelyaika oli 23 vrk ja keskimääräinen käsittelyynottoaika oli 2 vrk. Lisäksi tehtiin Pääradanvarren roskaantumisselvitys sekä selvitys teollisuusvalvonnan kohteista liitosalueella sisältäen roskaantumiskohteet (8 kpl).

Muotka, K. Helsingin ulkoilureittien ja puistojen roskaantuminen. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2009. <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Kiinteistöjen ja yritysten jätehuolto

Kiinteistöjen jätehuoltoa koskevia toimenpidepyyntöjä tehtiin 19 kpl. Toimenpidepyynnöt koskivat pääosin joko ylitäysiä jäteastioita tai liian aikaista (ennen klo 7) tapahtuvaa tyhjennystä. Yritysten jätehuoltoa valvottiin tarkastuksilla.

Öljysäiliöt

Käytöstä poistettuja kiinteistön öljysäiliöitä koskevia tiedotteita jaettiin Konalan ja Pitäjänmäen kaupunginosissa. Hakemuksia käytöstä poistettujen öljysäiliöiden jättämiseksi maaperään käsiteltiin.

Sairaaloiden ja terveysasemien jätehuolto

Sairaaloiden ja terveysasemien jätehuoltoa kartoitettiin

Helsingin sairaaloiden ja terveysasemien jätehuoltoa kartoitettiin vuonna 2009 valvontasuunnitelmaprojektina.

HSY:n Ämmässuon kaatopaikka on lopettamassa sairaalaperäisen erityisjätteen vastaanoton ja terveydenhuollon laitosten tulee selvittää vaihtoehtoisia erityisjätteen vastaanottoaikoja.

Kemikaalit

Tiedot kemikaalirekisteriin

Vuoden 2009 kemikaalivalvontasuunnitelman mukaisesti ympäristökeskus tarkasti muun muassa markkinoilla olevien kemikaalien luokituksen, päälysymerkinnät, pakkauksen, käyttöturvallisuustiedotteen sekä varmisti, että tiedot on toimitettu kemikaalirekisteriin.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat avustivat pelastuslaitosta kemikaalionnettomuuksissa ja vaaratilanteissa.

Tuoteturvallisuus

Kuluttajalla on oikeus turvallisiin palveluihin ja tavarihin

Tuoteturvallisuustarkastuksia tehtiin 160. Valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastettiin mm. liikuntakeskusten, uima-allastilojen, kartingkeskusten sekä kaikkien Helsingin uimarantojen turvallisuus.

Vuoden aikana osallistuttiin Kuluttajaviraston koordinoimaan ohjelmapalveluyritysten turvallisuusprojektiin, minkä johdosta tarkastettiin Helsingin alueella toimivien 25:n seikkailu- ja elämyspalveluyrityksen turvallisuusjärjestelyt. Ympäristökeskus osallistui myös Etelä-Suomen lääninhallituksen leikkikenttien turvallisuuden valvontaprojektiin.

Havaittuihin turvallisuuspuutteisiin puututtiin korjauskehotuksin ja valvottiin niiden noudattamista. Tarkastetuissa kohteissa ei todettu erittäin vakavia turvallisuuspuutteita.

Vaaraa aiheuttaviin palveluihin ja tavarihin liittyviä ilmoituksia käsiteltiin 32 kpl. Ilmoitusten määrä lisääntyi vuoteen 2008 verrattuna, mikä on osoitus kuluttajien ja palvelun tarjoajien tietoisuuden lisääntymisestä tuoteturvallisuuslainsäädännön vaatimuksista ja lainsäädännössä asetetusta ilmoitusvelvollisuudesta.

Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi

Ympäristöjohtamisen vertaisarviointi

Vertaisarviointi löysi kehitettävää ympäristöjohtamisessa

Vuoden 2009 alussa valmistui Rotterdamin kaupungin kanssa tehty Helsingin ympäristöjohtamisen vertaisarviointi. Arviossa Helsingin ympäristöasioiden tasoa verrattiin Ethics etc:n kehittämään ideaalimalliin, joka sisältää sekä lainsäädännöstä peräisin olevia että best practice -kriteerejä.

Arviointi tuotti lukuisia kehittämissuhteita kaupungin ympäristöasioiden hallinnan parantamiseksi, mutta myös useita ympäristöasioiden vahvuuksia löydettiin.

Dictus, J., Creedy, A. (toim.) Towards Environmental Sustainability. Report of the Peer review of the city of Helsinki. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisu 5/2009. <http://www.hel.fi/ymp/julkaisut> > Julkaisut > 2009

Kaupungin strategiaohjelman ympäristöasiat

Kaupungin strategiaohjelmaan lisää ympäristöasioita

Kaupungin ympäristöjohtamisen kokonaisuus vahvistui vuonna 2009 merkittävästi, kun kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin uuden strategiaohjelman huhtikuussa.

Strategia sisältää edeltäjiään huomattavasti enemmän ympäristöasioita, jotka liittyvät ennen kaikkea ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, mutta myös Itämeren suojeluun ja hankintojen ympäristöasioiden kehittämiseen.

Toimintasuunnitelmien toteutus alkoi

Suunnitelmista käytäntöön

Ympäristökeskus koordinoi kaupunginhallituksen vuonna 2008 hyväksymän Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelman 2008–2016 ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman toteutusta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman tavoiteosa valmisteltiin kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Ympäristökeskus on osallistunut vuonna 2007 käynnistettyyn Helsingin ekologisesti kestävästä rakentamisen ohjelman laadintatyöhön. Kaupunginhallitus hyväksyi kesäkuussa ohjelman A-osion: Julkiset palvelurakennukset

Kaupungin ympäristöraportti

Ympäristöraportti herätti keskustelua ja tuotti toivomuspontia

Kaupungin ympäristöraportti 2008 käsiteltiin kaupunginvaltuustossa syyskuussa. Raportin pohjalta käytiin valtuustossa vilkas keskustelu ja se tuotti mm. 15 toivomusponttia, joista 10 hyväksyttiin.

Ympäristöraportin mukaan hallintokuntien ympäristöohjelmatyö on piristynyt, ekotukitoiminta laajentunut sekä mm. paperinkulutus selvästi vähentynyt.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti 2008. <http://www.hel2.fi/ymp/raportti08/>

Virastojen ympäristöjohtaminen

Virastoille valmennusta ympäristöjohtamisesta

Erityyppisiä ympäristöjärjestelmiä on käytössä seitsemällä virastolla tai liikelaitoksella. Ympäristöohjelmia tai vastaavia on lisäksi käytössä tai tekeillä kymmenellä muulla virastolla.

Kaupungin ympäristöjohtamisen asiantuntijatyöryhmä on jatkanut virastojen ja laitosten ympäristöjohtamisen valmennuksia. Vuonna 2009 järjestettiin mm. kaupungin taidelaitoksille suunnattu ympäristöjohtamisen seminaari, kaikkien virastojen johdolle ja ympäristövastaaville suunnatut Johto kiinni ympäristöön -seminaari ja työpaja, joissa pohdittiin mm. ympäristöasioiden kytkemistä osaksi virastojen tulospalkkiojärjestelmiä.

Yritysten ympäristöjohtamisen tuki

Yritysten ympäristöjohtamiseen tukea Ekokompassi-hankkeella

Vuosi 2009 oli kolmevuotisen Ekokompassi-hankkeen varsinainen lähtölaukaus. Vuoden aikana kehitettiin pk-yrityksille suunnattu samanniminen kevennetty ympäristöjärjestelmä ja rekrytoitiin noin 20 matkailu- ja painoalan pilottiyritystä testaamaan sitä käytännössä.

Pilottiyritysten lisäksi hankkeessa koulutettiin mm. 20 pääkaupunkiseudun yritysneuvojaa, jotta he voivat omassa työssään ohjata yrittäjiä ottamaan ympäristöasiat huomioon jo yrityksen perustamisvaiheessa. Pk-yritysten ja yritysneuvojen ympäristöneuvontaan kehitettiin paljon erilaista helpokäyttöistä tukimateriaalia.

Ekokompassi-hanke herätti vuoden aikana paljon kiinnostusta sekä yksityisellä että julkisella sektorilla ja sitä esiteltiin lukuisissa tilaisuuksissa sekä kotimaassa että Euroopassa. Hanke saa tukea Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY).

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän peruspilarit, eli 16 kriteeriä, jotka yrityksen pitää täyttää saadakseen Ekokompassitodistuksen, luotiin yhdessä pohjoismaisten vastaavien järjestelmien kanssa. Ekokompassi onkin osa Pohjoismaista ympäristöverkostoa.

www.ekokompassi.fi.

Hankintojen ympäristövaikutukset

Ympäristöasiat tullaan huomioimaan hankinnoissa

Kaupungin hankintojen ympäristöhallintaa parantava työ sai vuoden aikana lisää sisältöä ja painoarvoa.

Hankintakeskuksen ja ympäristökeskuksen valmistelun pohjalta Helsinki otti maaliskuussa vastaan ICLEI:n Procura+ -hankkeen puheenjohtajuuden. Hankkeessa kehitetään kaupunkien hankintojen ympäristöhallintaa mm. jakamalla kokemuksia kaupunkien välillä Euroopassa ja myös laajemmin.

Helsingin hankintojen kestäväyttämisen konseptissa tavoitteeksi on asetettu, että kaikissa kaupungin hankinnoissa ympäristöasiat tullaan ottamaan huomioon.

Kestävä kehitys

Tutkimuksia kestävästä kehityksestä

Helsingin kestävä kehityksen toimintaohjelma ja sen toteuttaminen on vuosien varrella herättänyt kiinnostusta akateemisissa tutkijapiireissä. Vuoden 2009 aikana valmistui Helsingin yliopiston val-

tiopin laitoksella laadittu Annamari Puhakan pro gradu -tutkimus Kestävä kehitys – ohjelmista eläväksi käytännöksi? Tutkimus julkaistaan ympäristökeskuksen julkaisusarjassa.

Helsingin kestävän kehityksen ohjelmatyötä on tarkasteltu myös Pariisin yliopistolla valmisteilla olevassa Euroopan kaupunkien paikallisagendaprosesseja käsittelevässä tutkimuksessa.

Ekologinen rakentaminen

Ympäristökeskus on osallistunut vuonna 2007 käynnistettyyn Helsingin ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman laadintatyöhön. Kaupunginhallitus hyväksyi kesäkuussa ohjelman A-osion: Julkiset palvelurakennukset.

Ympäristötieto ja -vastuullisuus

Ympäristötilasto ja luontotietojärjestelmä

Teemakatsaukset Helsingin liikenteestä ja kaupunkiluonnosta

Ympäristötilaston (www.helsinginymparistotilasto.fi/) tietojen pohjalta tehtiin kaksi teemakatsausta aiheista ”Helsinki: Kaupunkiluonnon pirstaleita ja laajoja viheralueita” sekä ”Liikenteen nykytila ja tulevaisuus Helsingissä”.

Ympäristötilaston englannin- ja ruotsinkielisiä versioita päivitettiin. Ympäristön tila -verkkosivuja päivitettiin ympäristötilaston tiedoilla. Ympäristötilaston ja luontotietojärjestelmän hyödynnettävyydestä lähetettiin kysely kouluille. Espoon ja Vantaan kanssa alettiin valmistella kaupunkien ympäristötietojen lisäämistä Helsingin ympäristötilastoon vuonna 2010.

Helsingin luontotietojärjestelmää (ptp.hel.fi/ltj/) päivitettiin mm. Östersundomin liitosalueen luontoa-aineistoilla. Lisäksi vuoden aikana valmisteltiin luontotietojärjestelmän yleisö- ja virkamiesversion yhdistämistä samaan karttakäyttöliittymään.

Harakan luontokeskus

Harakan toiminta täytti 20 vuotta

Kaivopuiston edustalla sijaitseva entinen puolustusvoimien saari Harakka avattiin yleisölle vuonna 1989. Harakan luontokeskus esittelee saaristoluontoa, vedenalaista elämää ja Itämeren ympäristökysymyksiä sekä kannustaa ympäristövastuullisuuteen.

Luontokeskus tarjoaa ympäristökasvatustalvia ja suuren yleisön kohdennettua päivähoitoa, kouluille ja muille oppilaitoksille. Harakka on ympäristökasvatuksen kehittämiskeskus, joka tuottaa myös materiaaleja ja toteuttaa hankkeita yhteistyössä muun muassa tutkijoiden ja taiteilijoiden kanssa.

Luontokeskuksen ja taidetalon toiminnan 20-vuotisjuhlaa vietettiin tarjoamalla monenlaisia yleisötapahtumia, retkiä, näyttelyitä ja koulutustilaisuuksia, joissa yhdistyi luonto ja taide. Yhteistyössä taiteilijoiden kanssa tuotettiin myös juhluvuoden juliste ja käsiohjelma.

Juhluvuoden pääjuhla järjestettiin yhteistyössä taiteilijoiden ja kulttuurikeskuksen kanssa. Tasavallan presidentti Tarja Halonen vastaanotti juhlassa Itämeren nuorten taideteoksen. Presidentille luovutettu työ tehtiin työpajassa, jonka koordinoinnista vastasivat John Nurmisen säätiö yhteistyössä Harakan luontokeskuksen sekä Pietarin Vodokanalin vesilaitoksen ja Puolan suurlähetystön kanssa.

Luontokeskus oli avoinna yleisölle 5.5.–30.9.2009 tiistaista perjantaihin klo 10–17 ja viikonloppuisin klo 12–16.

Luontokouluun, saariseikkailuihin ja retkille oli runsaasti tulijoita. Harakan vierailijoista 4 046 osallistui erilaisiin opastus- ja opetustapahtumiin.

Luontokoulut

Luontokoulussa etsittiin aarretta ja tutkittiin vedenalaista elämää

Luontokoulun opetusryhmät olivat peruskoulun 1.–9. luokkia, useimmin 4. ja 5. luokkia. Opetuspaketteja oli kaksi: Aarteenetsijöissä paneuduttiin löytöjen ja havaintojen kautta saariekologian saloihin, sekä luonnon monimuotoisuuteen. Itämeren elävät pisarat -ohjelmassa tutkittiin vedenalaista elämää ja omia vaikuttamisen mahdollisuuksia kotimeremme tilaan. Talvikaudella toteutettiin tutkimusretkiä helsinkiläisten koulujen lähiluontoon.

Vuonna 2009 aloitettiin kemiallisen ympäristöntutkimuksen kurssien suunnittelu ja toteutettiin ensimmäiset kurssit. Kurssit suunnattiin 9.-luokkalaisille ja lukiolaisille. Kurssien tutkimusalueina olivat maa, vesi ja ilma. Tutkimusnäytteiden tuloksista laadittiin ympäristön tilaa kuvaava yhteenveto, jossa tärkeä osa oli miettiä oppilaan omaa suhtautumista ja vaikuttamista ympäristöön. Yhteistyökumppaneina olivat Helsingin yliopiston LUMA-keskus, Ilmatieteenlaitos ja YTV.

Saariseikkailut

Saariseikkailuja päiväkotiryhmille ja perheille

Päivähoidon ryhmille järjestettiin Luonnonystävän matkassa –saariseikkailuretkiä. Retket olivat suunnattu 4-7-vuotiaille ja sen kesto oli neljä tuntia. Seikkailuun sisältyi luonnonhavainnointia ja se kannusti lapsia ympäristövastuullisuuteen. Kuntalaisille järjestettiin myös seitsemän perheille suunnattua saariseikkailuretkiä.

Luontoretket

Luontoretket kasvattivat suosiotaan

Opastettuja luontoretkiä Helsingin lähiluontoon järjestettiin 28. Keskimäärin retkille osallistui 38 kävijää (edellisvuonna 29 kävijää). Kaupungin retkistä suosituimpia olivat Viikin talviretki, Harakka – Helsingin rikkainta luontoa, Vartioharjun niityt ja lintujen syysmuutto Viikissä.

Luontoretket järjestettiin yhteistyössä Gardenia - Helsingin ja pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa. Harakkaan järjestettiin myös tilausretkiä yrityksille, kouluille ja päivähoidolle.

Kurssit ja leirit

Kursseja ja leirejä yli kuntarajojen

Kasvatuksen ammattilaisille suunnattujen kurssien suunnittelussa ja tiedottamisessa tehtiin seudullista yhteistyötä. Helsingin, Espoon ja Vantaan luontokeskusten järjestämät ympäristökasvatuskurssit koottiin yhteiseen esitteeseen, joka lähetettiin kaikille seudun kouluille ja päivähoidolle.

Harakan kursseista toteutuivat keväänseuranta, ekoterapia kasvatuksen ja ohjaamisen tukena sekä Communicating the Baltic – kasvattajien Itämeripäivät. Syyskuussa järjestettiin päivän mittainen tiedeleiri opettajille yhteistyössä Kerhokeskuksen kanssa.

Harakassa järjestettiin kesäkuussa kahden päivän pituinen LUOVA-kesäleiri, jonka aikana tutkittiin ympäristön biologisia ja kemiallisia ominaisuuksia. Leiri oli suunnattu 13–15-vuotiaille. Heinäkuussa järjestettiin viiden päivän pituinen lasten luonnontutkimusleiri, joka oli suunnattu 9–12-vuotiaille.

Näyttelyt ja yleisötapahtumat

Näyttelyt tutustuttavat Itämeren luontoon

Juhlavuoden kunniaksi valmistui Harakan tarinat -näyttely, joka johdattaa kävijät saaren historiaan, luontoon sekä luontokeskuksen ja taidetalon toimintaan.

Yhteistyö Espoon kuvataidekoulun ja Suomen purjelaivasäätiön kanssa tuotti näyttelyn nimeltä Nuorten purjehdus Itämerellä (kasematti II).

Visa Hietalahden näyttely Meren sisäiset maisemat sekä Akvaariovaja akvaarioineen ja kalamalleineen esittelivät Suomenlahden vedenlaista elämää.

Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet

Yhteistyötä yli kuntarajojen

Kurssien ja retkien suunnittelussa ja toteuttamisessa tehtiin yhteistyötä lähikuntien, Uudenmaan ympäristökeskuksen, opetusviraston, sosiaaliviraston, Gardenia - Helsingin, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen ja Suomen ympäristökasvatuksen seuran kanssa.

Lisäksi osallistuttiin vuonna 2011 avattavan Nuuksiokeskuksen ympäristökasvatuspalveluiden kehittämiseen ja Hyria koulutus Oy:n koordinoimiin EU-rahoitteiseen Communicating the Baltic -hankkeeseen sekä Ympäristövastuullisuuden osaamispankki Uudellemaalle -yhteistyöhankkeeseen.

Harakan luontokeskus toimi Vihreä lippu ympäristökasvatusohjelman paikallisena edistäjänä. Yhteistyötä Tallinnan ympäristöviraston kanssa jatkettiin molemminpuolisten luontokeskusvierailuiden ja Ekotukitoiminnan kehittämisen merkeissä sekä luennoimalla Tallinnan rehtoreille järjestetyssä tilaisuudessa.

Ekotukitoiminta

Ekotuki on toimintamalli, jossa ympäristövastuullisuutta ja arjen ekotekoja edistetään työyhteisöön nimettävien ja koulutettavien ekotukihenkilöiden avulla. Vuoden 2009 aikana järjestettiin seitsemän peruskoulutusta, joissa koulutettiin 169 henkilöä. Jatkokoulutuksia järjestettiin ilmastonmuutoksesta ja Itämeren suojelusta. Vuoden 2009 lopussa kaupungin 29 virastossa tai tytäryhteisössä oli 556 koulutettua ekotukihenkilöä.

Huhtikuun alussa käynnistyi Eco-support Activity – working together for a better environment -hanke, jolla ekotukitoimintamallia siirretään alueellisella yhteistyöllä Helsingistä ja Tallinnasta Kotkaan, Hämeenlinnaan, Tarttoon ja Rakvereen. Helsingin ekotukitoimintaa koordinoidaan osana

hanketta. Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) rahoittaa hanketta Central Baltic Interreg IV A -ohjelman Etelä-Suomi – Viro alaohjelman kautta.

Toiminnan kehittämisen painopisteinä ovat uusien tukimateriaalien ja -tapojen ja vertaistukiverkostojen luominen ekotukihenkilöiden työn tueksi sekä mittareiden ja laskureiden kehittäminen ekotukitoiminnan ympäristö- ja taloudellisten vaikutusten arviointiin.

Ekotukitoimintaa laajennettiin myös muihin pääkaupunkiseudun kuntiin: Espooseen, Vantaalle, Kauniaisiin, Keravalle ja Kirkkonummelle toimintatapaa viedään HSY:n vetämän Julia2030-hankkeen avulla. Vuoden 2009 aikana on perehdytetty muut hankekunnat ekotukitoimintaan sekä laadittu muita kuntia varten koulutusohjelma ja ekotukitoiminnan esittelypaketti. Julkisten toimitilojen käyttö -osaprojektissa valittiin 10 pilottikiinteistöä, joissa vierailtiin kertomassa ekotukitoiminnasta sekä kehitettiin ilmastolaskuria.

Vuorovaikutus

Neuvonta

Sähköpostitse asioivien määrä kasvaa

Päivystävä terveystarkastaja, neuvova ympäristötarkastaja ja yleisneuvonta antoivat puhelinneuvontaa ma–pe klo 9–13. Päivystävä terveystarkastaja neuvoi ravintoloita ja myymälöitä, elintarvikkeita sekä talous- ja uimaveden laatua koskevista asioista. Neuvova ympäristötarkastaja puolestaan käsitteli asuntojen terveyshaittoja, roskaantumista, teollisuuden ja maaperän ympäristöasioita ja jäteväteä koskevia kysymyksiä.

Yleisneuvonnan suosituin aihe oli edellisvuosien tapaan tuhohyönteiset – lähes joka kuudes yleisneuvonnan yhteydenotto käsitteli hyönteisiä. Yleisneuvonnasta tiedusteltiin myös paljon julkaisuja ja esitteitä sekä jätettiin kirjaamon käsiteltäväksi ilmoituksia ja lupahakemuksia.

Käyntiasiakkaille virasto oli avoinna virka-aikana klo 8.15–16.

Sähköpostitse asioivien määrä oli nousussa edellisvuosiin nähden, kun taas käynti- ja puhelinasiakkaiden määrässä jatkui edellisvuosina alkanut laskusuunta.

Oppilaitosryhmälle (11 ryhmää) esiteltiin ympäristökeskuksen toimintaa sekä ajankohtaisia ympäristöasioita, kuten Itämeren tilaa, ilmastonmuutoksen aiheuttamia toimenpiteitä ja kaupunkiliikenteestä aiheutuvia ympäristöongelmia. Asiakaspalvelun henkilökunta järjesti luennon Helsingin ympäristöasioista yhdelle kiinalaiselle ja yhdelle japanilaiselle sekä kahdelle kreikkalaiselle vierailuryhmälle.

Näyttelyt

Näyttelyt

Asiakaspalvelussa oli vuoden aikana viisi näyttelyä, joista kukin oli esillä noin neljä viikkoa:

- Säästöpankinrannan lokit, Irja Leena Eriksson, maaliskuu
- Kodin tuholaiset – ötökkäaiheisia keramiikkatöitä, Urho Hiekka, toukokuu
- Kallion kuvataidelukion tekstiilitöitä (esillä syksyllä Kallio kipinöi -viikon ajan)
- Luontokuvia, Markku Piipponen, loka-marraskuu

- Rakkaudesta kolibreihin – maalauksia silkille, Inga-Liisa Kautto, marras-joulukuu

Jätevesiviikosta (kevät) ja energiansäästöviikosta (syksy) kerrottiin asiakaspalvelun infopisteillä.

Helsingin ympäristöpalkinto

Helsingin kaupungin ympäristöpalkinto 2009 City Car Clubille

Helsingin kaupungin ympäristöpalkintokilpailu järjestettiin toisen kerran. Ehdotuksia palkinnon saajaksi lähetettiin kaikkiaan 69. Rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtaja valitsi voittajaksi City Car Clubin. Perusteluna oli mm., että tutkimusten mukaan City Car Clubiin liittyvät vähentävät yksityisautoilla tehtäviä ajosuoritteitaan puoleen alkuperäisestä, mikä säästää merkittävästi luonnon kuormitusta. Ympäristöpalkinnon voittaja julkistettiin kaupungintalolla järjestetyssä kutsuvierastilaisuudessa 3.4.

Viestintä

Kertomusvuoden painopisteitä olivat digitaalinen viestintä ja kriisiviestintä

Ulkopuoliselta toimittajalta tilattuun mediaseurantaan kertyi osumia tammi-syyskuussa yhteensä 214. Ympäristökeskuksen julkisuus viestimissä oli enimmäkseen neutraalia. Ympäristökeskuksen näkyvyys julkisuudessa oli suurinta kesäkuukausina.

Tammikuussa julkisuudessa olivat häiritsevästi käyttäytyvät joutsenet. Keväällä puhuttivat kaniongelma, lumenkaatopaikat ja katupölyn vaikutus ilmanlaatuun. Helsingin merialueen arvioitiin olevan pääosin tyydyttävässä kunnossa.

Kesäkuussa ihmeteltiin Mellunkylänpuron kalakuolemia, uimarantavesien laatua ja Kauppatorin röyhkeiksi heittäytyneitä lokkeja. Elokuussa kauppojen tuoretiskien tarjonnasta nousi kohu. Kesästä selvittiin ilman suuria sinilevälauttoja, ja myös Töölönlahden kirkastunut vesi ylitti uutiskynnyksen. Syyskuussa julkisuutta saivat suunnitelmat ruuhkamaksuista.

Viestimille lähetettiin 105 tiedotetta (edellisvuonna 129). Lukuun eivät sisälly luontoretkitiedotteet eivätkä Harakan luontokeskuksen tiedotteet. Vuonna 2009 ympäristökeskuksen omaan julkisuus-seurantaan kirjattiin 127 viestimille annettua haastattelua.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat pitivät 71 esitelmää ympäristökeskuksen ulkopuolella. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin kaksi. Ympäristökeskus oli mukana 15 yleisötapahtumassa.

Vuoden aikana tuotettiin yhdeksän esitettä, mm. Helsinkiläinen ja ilmastonmuutos - sekä englanninkielinen Lemmikkiä Helsingissä -esite.

Vuoden lopussa ympäristökeskus perusti ryhmän Facebookiin.

Asiakaskysely palveluista

Ympäristökeskuksen palvelu sai kyselyssä kiitettävän arvosanan

Ympäristökeskuksessa kerättiin 2.2.–31.10.2009 asiakaspalautetta sähköisellä asiakaskyselyllä. Kysely kohdennettiin viidelle asiakasryhmälle (elintarvikelainmukaisen hyväksynnän saaneet toimijat, neuvonnan asiakkaat, asunnontarkastuksen asiakkaat, meluilmoituksen tehneille toimijat ja Harakan luontokeskuksen kurssin käyneet).

Yleisarvosana ympäristökeskuksen palvelusta (keskiarvo) oli 8,9 (kouluasteikolla 4 -10, n = 92). Vastaajat arvioivat henkilöstön tavoitettavuudeksi 8,8, palvelualltiudeksi ja ystävällisyydeksi 9,2 ja asiantuntemukseksi 9,1. Koska kyselyn vastausprosentti (noin 10) ja vastausten määrä (vastauksia saatiin 92) oli pieni, voidaan tuloksia pitää vain suuntaa antavana.

Kansainväliset verkostot

Urban matrix

Ympäristökeskus osallistui yhteistyössä tietokeskuksen kanssa Eurocities-verkoston koordinoimaan ja EU:n kuudennen tutkimusohjelman rahoittamaan kaupunkien yhteistyöhankkeeseen Urban Matrix – Targeted Knowledge Exchange on Urban Sustainability. Hankkeen puitteissa on järjestetty teemaseminaareja ja julkaistu malliesimerkkejä kaupunkien kestävän kehityksen hankkeista ja innovaatioista.

ICLEIn maailmankonferenssi Kanadassa

Ympäristökeskus osallistui kesäkuussa Kanadan Edmontonissa järjestettyyn kuntien kansainvälisen kestävän kehityksen yhteistyöjärjestön ICLEI:n maailmankonferenssiin, jossa käsiteltiin ajankohtaisia kestävän kehityksen haasteita, erityisesti ilmastonmuutoksen hillinnän keinoja ja mahdollisuuksia ja paikallishallinnon roolia kansainvälisessä ilmastopolitiikassa.

MyHelsinki – Environment

Kaupunki esittäytyi keväällä Washington DC:ssä MyHelsinki-hankeella. MyHelsinki-näyttely Washingtonin Suomen suurlähetystössä (2.5.-6.5.2009) pohjautui 12 washingtonilaisen eri alan ammattilaisen Helsinginvierailuihin ja -kokemuksiin.

Rakennusviraston ja ympäristökeskuksen washingtonilainen vieras, Casey Trees -organisaation toiminnanjohtaja Marc Buscaino tutustui rakennusviraston ja ympäristökeskuksen puisto- ja ympäristökasvatusasioihin maaliskuun vaihteessa.

Vierailun pohjalta virastot kokosivat Environment-teeman sisällön näyttelyyn. Ympäristökeskus järjesti Washingtonissa 5.5.2010 yhdessä rakennusviraston kanssa seminaarin *Different Ways of Raising Environmental Awareness*. Seminaarissa esiteltiin mm. Helsingissä tehtävää ympäristökasvatustyötä.

EMAS- ympäristöjärjestelmää kehitettiin

Vuoden aikana viraston asiantuntija osallistui EU:n asetukseen perustuvan EMAS-ympäristöjärjestelmän kehittämistyöhön. EU:n alueiden komitean nimissä tehty EMAS-lausunto vaikutti lopulta mm. EMAS-järjestelmän ja ns. kevennettyjen ympäristöjärjestelmien välisen yhteensopivuuden selkeyttämiseen.

Auditoinnin avulla parannettiin EU-hankeosaamista

Kertomusvuonna auditoitiin Ekotukitoiminnan kehittäminen –niminen projekti, jonka toteuttamiseen on saatu osittaisrahoitus EU:lta. Auditoinnissa tuli esille, että EU-projektien hallinnointiin liittyvät tehtävät edellyttävät monipuolista osaamista, joka on huomioitava projekteja resurssotaessa. Auditoinnissa tuli esille kaksi asiaa, jotka luokiteltiin poikkeamaksi menettelyohjeesta. Lisäksi kirjattiin

neljä kehittämiskohdetta, jotka huomioidaan tulevien EU-projektien yhteydessä.

EcoProcura -seminaari Reykjavikissa

Ympäristökeskus osallistui yhdessä hankintakeskuksen kanssa ICLEI:n järjestämään EcoProcura 2009 seminaariin. ”Helsinki model in ecoprocurement” -esiteltiin workshopissa. Malli tarkoittaa virastojen yhteistyötä hankintojen kestäväyttämiseksi ja pk-yritysten valmiuksien parantamiseksi hankintojen ympäristövaatimuksiin liittyen.

Greening the local Economy – Eurocities Environment Forumin työryhmä

Ympäristökeskus jatkoi aktiivista rooliaan Greening the local economy – työryhmässä jakamalla ryhmän puheenjohtajuuden Göteborgin kanssa vuosina 2009 -2010. Ryhmän tavoitteena on edistää talouden ja ympäristöasioiden yhteensovittamista Euroopan suurten kaupunkien toiminnassa ja jakaa kokemuksia olemassa olevista hyvistä käytännöistä esim. pk-yritysten ympäristösuorituskyvyn vahvistamisessa. Vuonna 2009 ryhmä tutustui mm. Wienin EcoBusinessPlanin toimintaan ja seurasi tiiviisti myös Emas-uudistusta sekä teki yhteistyötä komission ECAP-projektin kanssa.

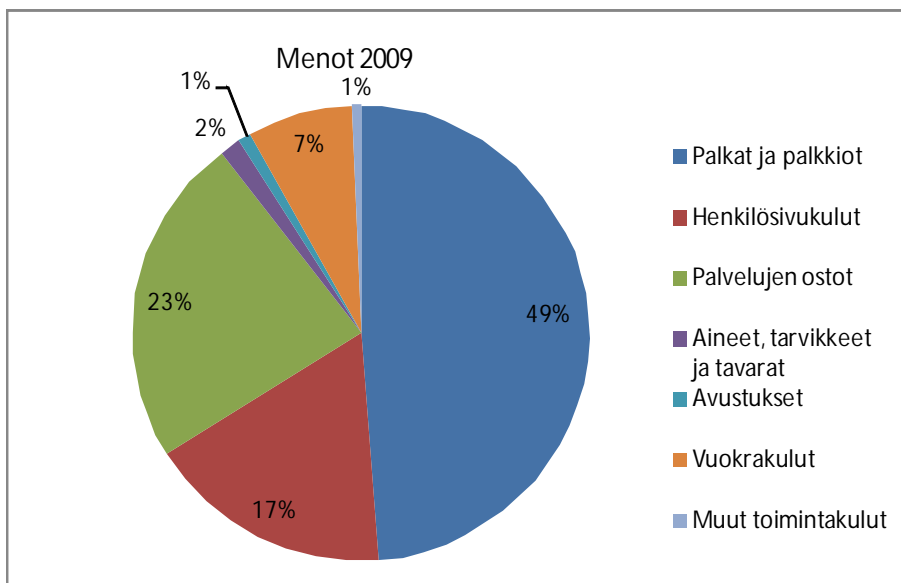
Pohjoismainen yhteistyöhanke pk-yritysten ympäristösuorituskyvyn vahvistamiseksi (Nordic E-COOP 2 for SME's)

Hankkeen päämääränä on kehittää pohjoismaisten kevennettyjen ympäristöjärjestelmien yhteistyötä ja yhtenäistää käytäntöjä pohjoismaissa. Vuonna 2009 yhteistyön suurimpana saavutuksena voidaan pitää yhteisten kriteerien luomista pohjoismaisille kevennetyille ympäristöjärjestelmille. Tätä työtä hyödynnettiin heti Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän kehittämisessä. Hankkeen loppuseminaarissa Malmössä Pohjoismaisen ministerineuvoston edustaja toivoi yhteistyön yhä jatkuvan ja mainitsi hankkeen olevan yksi merkittävimpiä heidän rahoittamia ympäristöhankkeita.

Vuosi 2009 lukuina

Talous ja tuottavuus

Tunnusluvut	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama
Asiantuntijatoiminta					
Tutkimukset, selvitykset, ohjelmat	42	0	42	61	19
Konsultointi	187	0	187	708	521
Kirjalliset lausunnot	2 775	0	2 775	2 732	-43
Valvonta					
Luvat ja ilmoitukset	1 665	0	1 665	1 607	-58
Valvontatarkastukset ja näytteen otto	12 210	0	12 210	11 655	-555
Asiakaspalvelu					
Neuvonta	6 350	0	6 350	5 930	-420
Tiedotus ja valistus	233	0	233	268	35
Tuotteet yhteensä	23 462	0	23 462	22 961	-501
Painotetut tuotteet yhteensä, 1 000	8 096	0	8 096	8 303	207
Tehokkuus/taloudellisuus					
Menot/asukas, euroa	19,68	0,00	19,68	19,37	0,31
Voimavarat					
Henkilöstön määrä	133	0	133	136	3
Tuottavuus (2006=100)	TA 2009	2009	2008	2007	2006
Tuoteindeksi	114,5	125,0	112,4	111,6	100,0
Käyttömendoindeksi	122,8	123,3	120,1	107,8	100,0
Tuottavuusindeksi	93,2	101,3	100,2	103,7	100,0

Toiminta tilastoina

Ympäristökeskuksen henkilöstö 2004–2008

	2005	2006	2007	2008	2009
Vakinaiset	157	159	157	128	127
Määräaikaiset/sijaiset	24	29	40	31	28
Työllistetyt	6	5	3	0	2
EU-projektihenkilöstö	0	1	3	3	6
Kesätyöntekijät	24	20	22	6	8

Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset

YMPÄRISTÖTERVEYSYKSIKKÖ (Elintarvike- ja terveystarkastus)

YMPÄRISTÖTERVEYSYKSIKKÖ (Elintarvike- ja terveystarkastus)

	2005	2006	2007	2008	2009
Lausunnot, kirjeet, tarkastuskertomukset	761	786	1126	951	1349
Valvontatarkastukset ja -näytteet	10669	7871	7474	6999	7044
Päätökset	988	1393	1183	1108	1283
Päivystyspuhelut	10107	9 851	3809	2494	2650
Yhteensä	22525	19901	13592	11552	14335

KOHDELUOKKA/ -RYHMÄ	Kohteet	Tarkastukset	Kohteet, joissa tehtiin toimenpiteitä	Pakko-keinot	Elintarvikehuoneiston hyväksyminen	Toimijan-vaihdokset	Elintarvike-näytteet
Alkutuotantotilat	12	9			2		
Liha-alan laitokset	14	107	103	3	6		168
Kala-alan laitokset	7	62	60	5	1		46
Maitoalan laitokset	2	2	2		1		
Elintarvikevalmistus	134	254	228	6	6	6	120
Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset	330	157	137	4	51		21
Ravintolat, Kahvilat	2347	1315	1092	15	169	224	1727
Muut suurtaloudet	705	328	199	1	48	18	301
Elintarvikemyymälät	1042	509	369	14	62	61	368
Torit ja muut myyntipaikat	459	261	171	6	58	5	124
yht:	5052	3004	2361	54	404	314	2875
Tilapäinen myynti (ilmoitukset)	1309						

Ympäristövalvonta

LUVAT, ILMOITUKSET JA LAUSUNNOT	2005	2006	2007	2008	2009
Ilmoitukset erityisen häiritseväästä melusta	216	181	237	214	172
Tehtaiden ja laitosten luvat ja ilmoitukset	35	46	46	49	40
Ilmoitukset pilaantuneen maaperän kunnostamisesta	18	18	24	18	25
Ilmoitukset haittaa aiheuttavista rakennustoista	97	98	85	107	103
Ilmoitukset päivähoitotilojen, koulujen ja vanhainkotien käyttöönotosta	34	16	16	40	49

KÄSITELLYT VALITUKSET	2006	2007	2008	2009
Teollisuus	147	147	132	256
Maaperä	22	20	39	15
Asunnot ja muu asuin ympäristö	458	551	527	508

VALVONTATARKASTUKSET	2006	2007	2008	2009
Teollisuus ja maaperä	879	1256	1164	1025
Maaperä	444	535	441	504
Asunnot ja muu asuin ympäristö	1335	1186	1118	1116
- asunnot	1149	983	910	904
- muu asuin ympäristö	186	203	208	212

YHTEYDENOTOT NEUVOVAAN YMPÄRISTÖTARKASTAJAAN	2005	2006	2007	2008	2009
Puhelujen määrä	6066	5617	3518	2475	2380

Ympäristönsuojelu- ja tutkimus

Lausunnot	101
Aloitteet	1
Esitykset	1

HARAKAN TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN LUKUMÄÄRÄT 2005 - 2009

Toimintamuoto	2005	2006	2007	2008	2009
Teemaretket	578	585	414	297	328
tilausretket	1711	1186	1359	1370	959
luontokoulu	1187	1256	1238	1275	1093
pv.hoidon saariseikkailut	898	623	891	727	599
ympäristöntutkimuskurssit	0	0	0	0	76
yleisösaareiseikkailut	422	555	334	324	575
kurssit	84	96	75	146	91
yleisötapahtumat	6	100	140	100	316
leirit	17	0	16	11	9
yhteensä	4903	4401	4467	4250	4046

HARAKAN TOIMINTARYHMIEN MÄÄRÄ 2005 - 2009

Toimintamuoto	2005	2006	2007	2008	2009
Teemaretket	10	10	9	9	9
tilausretket	74	61	71	66	55
luontokoulu	55	61	56	62	54
pv.hoidon saariseikkailut	57	48	59	53	42
ympäristöntutkimuskurssit	0	0	0	0	9
yleisösaareiseikkailut	7	7	7	7	7
kurssit	6	6	4	10	3
yleisötapahtumat	1	1	1	2	2
leirit	1	0	1	1	2
yhteensä	211	194	208	210	183

Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2004–2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Esitteet ja oppaat	10	8	7	14	9
Yhteydenottoja neuvontaan yhteensä	6 605	7 098	15 136**)	12 203	11348
Vastaanotettuja vierailuryhmiä	31	20	18	8	31
Vaihtuvat näyttelyt aulassa	4	7	6	6	5
Tiedotteet viestimille	63	75	120	129	105
Tiedotustilaisuudet	0	1	5	2	2
Tapahtumiin, näyttelyihin ja messuille osallistuminen	8	8	20	19	15

**) tästä lähtien sisältää kaikki uuden yhdistetyn neuvonnan yhteydenotot.

Ympäristökeskuksen julkaisut 2009

1. Kiema, S., Saarenoksa, R. Kivinokan pohjoisen metsäalueen kääpä- ja orvakkainventointi 2006–2007
2. Muotka, K. Helsingin ulkoilureittien ja puistojen roskaantuminen (pdf 3 254 kB)
3. Salla, A. Maaperän haitta-aineiden taustapitoisuudet sekä pitoisuudet puistoissa ja kerrostalojen pihoidilla Helsingissä
4. Niskanen, I., Päivänen, J., Virrankoski, L., Alanko, M., Jokinen, S., Pesu, M., Leppänen, P., Gröhn, L. Helsingfors stads handlingsplan för bullerbekämpning 2008
5. Dictus, J., Creedy, A. (toim.). Towards Environmental Sustainability. Report of the Peer review of the city of Helsinki. (Kohti kestävää kehitystä. Raportti Helsingin vertaisarvioinnista.)
6. Yrjölä, R. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2008
7. Kajaste, I., Muurinen, J., Räsänen, M., Vahtera, E., Pääkkönen, J.-P. Helsingin ja Espoon merialueen tila vuonna 2008. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.
8. Peltomaa, J., Klemetilä-Kirjavainen, E. Kebabin mikrobiologinen laatu Helsingissä vuonna 2008
9. Metiäinen, P. Oirekyselyt asuntojen PVC-muovimatoilla päällystettyjen betonilattioiden sisäilmahaittojen ratkaisijana
10. -
11. Pitkänen, E., Haahla, A. Herkkien kohteiden ilmanlaatu ja melutilanne. Päiväkodit, leikki-puistot ja -kentät, koulut, vanhainkodit ja sairaalat.
12. Aspelund, P., Paaer, P. Särkkäniemen luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018.
13. Kupiainen, K., Pirjola, L., Viinanen, J., Stojiljkovic, A., Malinen, A. Katupölyn päästöt ja torjunta. KAPU-hankkeen loppuraportti.
14. Heinonen, M. Lammi, E. Vanhankaupunginlahden lintuveden kasvillisuuden seuranta 2008–2009
15. Hakkarainen, T., Kivikoski, L., Pönkä, A. Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2009

Tiedotteet 2009

Meriveden juoksumatka on parantanut Töölönlahden veden laatua
Helsingin ympäristölautakunta 13.1.2009

Herttoniemen Kivinkallan monipuolinen kääpä- ja orvakkalajisto
Lemmikkinä Helsingissä -esite ilmestynyt

Helsingin ekologisen kestävyysohjelma tuotti yli 50 hanketta
Helsingin ympäristöpalkinto 2009 jaossa

Helsingfors stads miljöpris 2009

Rautasyanidi poistetaan turvallisesti puistosta Herttoniemessä
Ennakkotietoa ympäristölautakunnasta 3.2.
Ympäristölautakunta 3.2.

Ympäristölautakunta 24.2.2009

Tupakan vähittäismyyntiluvan hakeminen Helsingissä
Hakaniemen lokit näyteikkunassa

Herttoniemen Karhutien pilaantuneen maaperän ympäristöhaitat arvioitu
Eläinten hyvinvointi kaniin pyytämisen yhteydessä

Tunnetko kotisi kemikaalit? Entä korjujen turvallisuuden?
Ennakkotietoa Helsingin ympäristölautakunnasta 17.3.2009

Pakkausmerkinnätkö aprillipilaa?
Ympäristölautakunta 17.3.2009

Tiedotustilaisuus Karhutien puiston maaperän puhdistamisesta
Villikaniaasia ympäristölautakunnassa 7.4.2009

Kompostointikurssille 20.4.2009

Katupölyä torjutaan miedolla suolaliuoksella

Vuosaaren sataman rakentamisella ei todettu haittavaikutuksia Natura-alueen linnustolle

Helsingin edustan merialue on pääosin tyydyttävässä tilassa

Ruokamyrkytykset Helsingissä vuonna 2008

Helsingin kaupungin ulkomyyntimääräykset muuttuvat
Helsingin ympäristölautakunta 26.5.

Harakan luontokeskus 20 vuotta

Luonto-Suomi -ohjelma Harakan saarella 20.5.

Lasten saariseikkailut Harakan saarella

Maailman ympäristöpäivän yhteislauluilta Harakan saarella

Ekotukitoiminta versoo vastuullisuutta

Helsinki: Kaupunkiluonnon pirstaleita ja laajoja viheralueita
Ympäristölautakunta 16.6.

Kaniaasia ympäristölautakunnassa 7.4.2009

Tule kompostointikurssille ympäristökeskukseen!

City Car Clubille Helsingin ympäristöpalkinto 2009
Ympäristölautakunta 7.4.2009

Lehtipuhaltimia ei saa käyttää hiekoitushiekan poistamiseen

Risut ja puutarhajätteet kompostoitavaksi polttamisen sijaan

Autojen, koneiden ja veneiden pesusta kaupunkialueella

Katujen pölyäminen jatkuu

Jätevesien hyvää käsittelyä vauhditetaan jätevesiviikolla

Lumenkaato mereen Helsingissä
Ympäristölautakunta 28.4.2009

Geokätköjä vanhojen puiden siimeksessä

Saako parvekkeella ja puistossa grillata?
Ympäristölautakunta 12.5.2009

Kasvit ja kuva - työpaja Harakassa 6.6.2009.

Mellunkylänpuron kalakuolema

Liikenteen vähäpäästöisyyttä ehdotetaan edistettäväksi kannustimilla ja ympäristövyöhykkeellä

Mellunkylänpuron kalakuolema

Mellunkylänpuron vedenlaadussa ei havaittu poikkeavia pitoisuuksia

Mellunkylänpurosta kuolleina löydettyjen kalojen kiduksissa poikkeuksellisen korkeita kiintoainepitoisuuksia

Haltiala-infossa 11.6.2009 pidettyjen puheenvuorojen tiivistelmät

Uimakausi alkaa - Helsingin uimarantavesien laatu on hyvä

Helsingin edustan merialueen tila 8. - 12.6.

Kutsu infoon Haltialaan

Hietarannan ja Lauttasaaren Merikylpylän uimavesi huonoa

Helsingin edustan merialueille ei sinileväkukintoja juhannuksena

Helsingin kasvihuonekaasupäästöt pienenevät vuonna 2008

Helsingin uimarantavesien laatu on hyvä

Sinileviä kertyy pintaveden lämpimän ja tynen sään seurauksena

Helsingin uimarantavesissä ei ole havaittu sinilevää

Vedet lämmenneet nopeasti, levämäärät vähäisiä

Ympäristölautakunta 7.7.2009

Tuulet ehkäisevät sinilevien pintalauttojen muodostumista

Helsingin uimarantavesissä pieniä määriä sinilevää

Sinileviä ja panssarisiimaleviä esiintyy runsaasti Helsingin edustan merialueella

Sinilevää havaittu Helsingin uimarannoilla

Levämäärät vähentyneet Helsingin merialueella

Kansalaiset valmiita toimimaan aktiivisesti Itämeren hyväksi

Medborgarna är redo att aktivt verka för Östersjö

Sinilevämmäärät pääosin vähäisiä Helsingin uimarannoilla

Tule uimaan kuutamon loisteessa Töölönlahdelle ma 31.8.

Levämäärät vähäisiä Helsingin sisä- ja ulkosaaristossa

Levämäärät pysyneet pieninä Helsingin merialueella

Sinilevämmäärät pysyneet vähäisinä Helsingin uimarannoilla

Ympäristölautakunta 11.8.2009

Sinilevää hyvin vähän Helsingin uimarantavesissä

Leviä vähän Helsingin edustan merialueella ja saaristossa

Malmin lentokentän ilmailutapahtuman 15.-16.8. meluntorjunta

Pintaveden lämpötilat laskeneet saariston länsiosassa

Vain vähän sinilevää Helsingin uimavesissä

Töölönlahden vesi on uimakelpoista: tule siis kuutamouinnille!

Uimarantavesien laatu hyvää Helsingissä

Sinilevää vain vähän Helsingin merialueen edustalla

Helsingin merialueilla ei esiintynyt laajoja sinileväkukintoja tänä kesänä

Ympäristölautakunta 1.9.2009

Helsingin kaupunki panostaa entistä enemmän ympäristötyöhön

Tasavallan presidentti Halonen vastaanotti Itämeren nuorten taideteoksen

Näyttely pääkaupunkilaisten unelmista avautuu Helsingin rautatieasemalle

Kulosaaren monitoimirakennus tyhjennetään

Viikin vesilinnuilla vaisu pesimävuosi

Kulosaarenkoulun ja päiväkodin lapsille järjestyi

Ympäristölautakunta 29.9.

Helsingin uimarantojen veden laatu oli pääosin hyvä

Markku Piipposen luontokuvanäyttely 13.11. saakka

Ympäristölautakunta 20.10.
Ympäristölautakunta 24.11.2009 - ennakko
Ympäristölautakunta 24.11.2009
Helsingin haasteena liikenteen kasvun pysäyttäminen
Ympäristölautakunta 15.12.
Helsingin CO2-raportti nettisivuilla

Kampanjat ja tapahtumat (joihin osallistuttiin tai jotka järjestettiin)

Tunnetko kotisi kemikaalit, entä korusi ja astiasi?
Pakkausmerkinnätkö aprillipilaa?
Matka 2009 -messut
Vene 09 Båt -messut
Tule kompostointikurssille ympäristökeskukseen!
Ympäristökeskuksen vuosijuhla
Geokätkö-tapahtuma
Vesiliikennepäivä
Satamassa tavataan
Luonto-Suomi -ohjelma Harakassa
Tornien taisto
Jätevesiviikko
Harakan 20-vuotisjuhlat
Uppoaako saari? Ilmastonmuutostapahtuma

Vierailijat

Kaikkiaan 20 ulkomaalaisryhmää vieraili ympäristökeskuksessa.